

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscriptele nu se in-
napojază.

Ne săsim

— Articol din afară. —

Noul recensământ făcut la 1 Ianuarie 1911 a scos din gura Sașilor încă odată țipete de desnădejde. Gazetele lor cele mai de frunte se ocupau aproape zilnic cu problema creșterii și decreșterii poporului săsesc. Și totul culmina în concluziunea, că el se maghiarizează, se românizează ori se pierde, fără urmă. Un neam fără putere de viață.

Oricine ar putea deci crede, că un astfel de popor nu mai poate asimila indivizi aparținători altor neamuri. Dar cine crede așa se înșală. Căci Sașilor le-a rămas o anumită clasă socială care, și-a păstrat puterea de asimilare; e clasa lor negustorească. Ea a făcut în orașul, care-mi stă pildă înaintea ochilor, adevărate ravagii printre negustorii români. Cunoșc vre-o cinci negustori, cari s'au săsit cu totul, deși poartă cele mai curate nume românești. Să judece oricine, dacă numele următoare au fost cândva purtate de Sași: Muntean, Pop, Vestemean, Pădure, Berbecan? Ei, toți aceștia nu-s Români, ci-s Sași și copii lor n-au auzit poate nici o boabă românește.

Este o apariție tristă în frumoasa luptă națională, pe care o purtăm în țara aceasta. Și dacă cauzele ei vor fi mai multe și se vor fi ascunzând dinaintea ochilor celor mai mulți Români, o cauză, una singură, va înțelege-o și cel mai incult muncitor: femeia. Căci nevestele celor cinci români să-

șiți sânt săsoaice, cari au avut norocul să dea peste cinci valahi de rassă, a căror energie se topește la vederea încrețiturilor de fustă și-și uită cu totul de datoria credinții, ce ar fi trebuit să o păstreze neamului lor, în orice împrejurări ar fi trăit ei.

Ba unul din ei a mers în complezanța sa și mai departe și a dat cea mai strălucitoare dovadă, ce-o poate da astăzi un om cult; și-a părăsit și confesiunea și s'a făcut luteran, pentruca astfel să se știe cu totul despărțit de trupul neamului nostru!

Dar acum să lăsăm ademenitoarele grații ale domnișoarelor săsoaice și să vedem oare nu sântem și noi de vină, dacă anumiți Români, cari par a fi în toată firea, capitulează atât de ușor înaintea unui popor fără viitor? Două-trei întâmplări caracteristice ne vor lămuri cred, pe deplin.

Intrați odată în sala sfatului orașenesc. Reprezentanții sânt sași, unguri, români. Când vorbește, oricare se poate folosi de limba sa. Ei ce se întâmplă? Sasul vorbește nemțește, Ungurul ungurește. Dar Românul? Din motive advocățești el face o mică excepție, numai el. La apelul nominal Românul nu răspunde „aici“ ci „hier“ (i-o fi sunând mai bine, de când îl tot striga la armată!), iar la votare el nu zice „da“, ci „ja“. Ungurii însă, cari știu ce însemnează într'un stat poliglot și aceste disparente mărunțisuri, rămân și față de cuvinte ca „hier și ja“ șoviniști și strigă „jelen și igen“, poate chiar și numai de dragul variației.

Mai nostimă este însă discuția. Și aici se observă apoi până la evidentă, că Românii nu sunt conduși de principii în po-

litica ce o fac, când li se năzare, că prin cuvântările lor ei pot schimba ori chiar conduce zdrobitoarea majoritate săsească. Aceasta însă nici habar n'are de toată vorbirea lor, deoarece își are și ea oratorii sași, cari vorbesc nemțește fără greșeli gramaticale.

Intre astfel de împrejurări n'are nici un efect vorbirea în întregime nemțească a unui membru român, care în aceeaș ședință a ținut una românească. Nici introducerea românească a altui membru, care observând neliniște în rândurile Sașilor își cere scuze dela membrii români prezenți și continuă apoi nemțește. Nici consecvența altui membru român, care vorbește numai nemțește, începând cu „Meine Herr“.

Și să nu se creadă, că cei trei sunt oameni incuți. Nici poveste. Toți au studii academice, sunt conducătorii politicii românești locale și membrii ai partidului național român, ba dacă nu mă înșel, chiar membri ai comitetului național. O dureroasă constatare, dar care trebuie să se facă. Și e mai bine, dacă se face în chiar ziarul oficial al comitetului. Incercăm deci aici o scurtă critică în îndrumare.

Este adevărat, că oridecâteori se vorbește românește, rândurile Sașilor se golesc și ei ies din sală. Iar când aud din coridoare dulcea limbă ungurească, dau cu toții buzna în sală. Să-i credem pe cuvânt: românește nu înțeleg, ungurește înțeleg. Dar este aceasta un motiv, ca Românii să vorbească nemțește? Când ar putea fi un motiv? Atunci, când vorbirile lor ar însemna într'adevăr un câștig în politica ce o fac,

Scrisoare despre D. Anghel

de Ecat. Pitiș

Dragă prietenă!

Afară a înnoptat de mult și n' p ris de veste, nici cum șgomotele au scăzut treptat, nici stelele cum se nșirară în salbă pe creștetele munților.

Amstat de vorbă cu un prieten drag, de care îți voi povesti înrândurile ce urmează. Să nu te-astepti la cine știe cine; tu știi, că prietenii mele, cele mai dragi sunt cărțile.

De asta-dată prietenul e volumul de proză al lui D. Anghel.

Să nu crezi, că vre-o dragoste nenorocită, ori vifor de patimi și lupte mari sufleteste zae îngropate în cartea de pe masă. Nu; scrierile lui Anghel sunt ceace le numește: Fantome.

El vorbește de lucruri și vremuri petrecute. Viața, care îți-o zugrăvește poartă pecetea sfârșitului stăpânitor a toate.

Iașul de odinioară, leagănul copilăriei lui e țința, spre care-i șbor gândurile neconținut, nu ca să caute liniștea și odihna acolo, la căminul părăsit acuma și schimbat, ci ca să rătăcească după locuri iubite și chipuri de oameni, ce nu mai sunt. Te poartă printre ruine, prin palate și prin păduri, în tot locul depănând povestea fiecărui lucru, fiecărui colțisor.

Din mâna de pulbere, ce-i în stare să-ți îm-

bie o amintire biruită de năvala anilor și de preocupările vecinie nouă ale vieții — din puținul acela D. Anghel clădește case, înalță ziduri năruite, încheagă în blocuri marmora sfărmată și formează scări, adună cu răbdare tot ce s'a risipit, tot ce s'a aruncat în cursul vremurilor, de oameni, ori de voia sortii — le adună fir lângă fir, ca pe o comoară scumpă și le toarnă apoi cu ajutorul amintirii în forma lor străveche.

Fiecare obiect își regăsește locul care-l ocupase atunci, de mult, casele stăpânii lor și fiecare om prietenii și cunoscuții.

Vezi defilând pe dinaintea ta viața Iașului vechi, scormonită de sub ruinele măndrelor case boierești de-odată, și de prin cele mai depărtate colțuri ale mahalalelor.

Pe-o seară cu lună și miros de flori îți-arată tăpșanul unde să plimbă boierimea de pe vremuri a Iașului, le strecoari până aproape de trăsurile elegante, ca în clipa asta de vraje să furi un gest, o privire, o vorbă din gura acelora ce-au fost odinioară fala neamului tău.

Alteori, povestitorul, te duce la o casă din margine de sat, în tovărășia unui prieten vechi — fantomă și el, ca ceilalți. Trece pragul cu șfială, căci din încăperea aceea tăcută te întimpină par'că sufletul bun al acelei femei moarte, în amintirea și în cinstea căreia s'au păstrat toate lucrurile la locul orânduit de ea în viață, încremenind astfel pe toate clipa despărțirii ce 'ndeamnă par'că într'un sentiment de pietate să se retragă mai curând oaspeții tulburători.

Cetește apoi cum își cântă, sau mai bine, cum își plânge mama iubită și pierdută de timpuriu și vezi, ce mândre mărgăritare au răsărit din lacrimile acestui suflet frumos.

Porniri și îndemnuri, figuri pronunțate, ori șterse, pe lângă cari a trecut, sau lângă cari s'a oprit în viață, le zugrăvește cu exactitatea celui mai îndemnat portretist, ținând seamă de fiecare linioară, de fiecare contur.

Reliefează cu dibăcie uimitoare întâmplări mărunte și lucruri pe lângă cari ai trecut de atâtea ori în viață, fără să le bagi în seamă — le pune într'o lumină nouă și îți-le face interesante.

Talentul lui D. Anghel, fără îndoială își ajunge apogeul în genul descriptiv.

Haina în care își îmbracă amintirile sale e o haină frumoasă, bogată și înflorită. Pe alocuri flori exotice, cari însă pot fi privite mai mult ca o notă caracteristică la care s'alătură și subiectele culesc pe urma unei vieți trăite la periferia obiceiurilor și împrejurărilor, sub cari trăiește și serin și din cari se inspiră cea mai mare parte a scriitorilor noștri de azi.

D. Anghel are cultură apuseană temeinică, îndeosebi franceză și se lasă cu plăcere cercat și de influințe orientale.

Li plac miturile, pe cari le urmărește stăruitor până în cele mai neguroase începuturi și din izvorul cărora ne-aduce cu drag și nouă câte-un strop de apă vrăjită.

Știi, cu cât extaz cotiam astăiarnă și rece-

când ar putea convinge și ar putea câștiga o majoritate într-o chestiune de importanță pentru Români.

Situația este însă alta: Sașii stăpânesc pretutindeni și tot ce ei îngăduie altora din avutul tuturor sunt numai fărâme de pâne dela masa bogatului. Ce rol au Români cu cuvântările lor nemțești într-o astfel de situație, își poate închipui oricine. Această politică înceată de a mai fi o politică și este o capitulare!

Și atunci ce se știe face bietul negustor român, care nu cetește un ziar românesc și care va fi cetit românesc în copilăria sa poate istoria unui haiduc, ce să facă, când vede, că cei mai de frunte oameni, cei mai inteligenți oameni și mai învățați Români din orașul său capitulează înaintea aparentei puteri a Sașilor și înaintea culturii germane, a cărei putere încă n-a dispărut? Capitulează și el și merge chiar în biserica luterană să asculte predici nemțești, fiindcă acolo se țin. Așa contribuim singuri la slăbirea noastră.

Dar atunci ce-ar fi să se facă? Răspunsul este cât se poate de simplu: îndată ce nu poți înrâuri politica săsească, fă politică curată românească numai pentru Români. Lăsați pe Sași și pe Unguri să părăsească sala de ședințe și vorbiți pentru acei câțiva Români, cari au venit să vă asculte și să învețe și pentru acei câțiva Sași, cari au simț bun să asculte pe reprezentanții unui neam, care se înalță și despre care ei numai bănuiesc unde va ajunge. Fiți mai mândri și mai viteji, când sunteți aleși de popor, ca să-i apărați și drepturile limbii! Atâta doar este minimumul, ce-l putem cere azi dela cetățenii de altă naționalitate ai țării noastre: să ne înțeleagă limba. Iar când ei nu țin seamă de dreptul limbii noastre, de ce să recunoaștem pe a lor?

Când în alte orașe și comitate Români dau adevărate lupte pentru îndreptățirea limbii românești, tocmai într'unul din orașele mari ale țării ei să renunțe de bunăvoie la dreptul de a folosi limba lor, numai pentru plăcerea feminină, de a fi ascultați?

Calomniile!...

Ca în totdeauna când i-se dau pe față înaintea lumii civilizate, isprăvile sălbatice, — șovinismul turbează. Știrea că părintele nostru Lucaciu a ridicat și el cuvântul, la congresul rasselor ținut la Londra, în numele oropsitului neam românesc, i-a scos din sărite pe heghemoni. Cum se poate una ca asta? Ungaria doar' e reprezentată la acel congres prin oameni de știință ca groful Vay Péter, abatele dela Sân-Mărtin, apoi canonicul doctor Giesswein Sándor, deputat și dr. Török Aurél, consilier de curte, profesor la facultatea de științe... Era să fie și groful Apponyi Albert, dar n'a avut vreme, din fericire, ocupat cum era, în acel timp, cu alte chestiuni și mai urgente pentru mântuirea „celor douăzeci de milioane” de Unguri din monarhia austro-ungară... Încă d. consilier și profesor doctor Török a ținut și o conferință „despre menirea supremației mondiale a rasei anglo-saxone”, — lingvistică suficientă doară pentru ca și Englezii, la rândul lor, să se incredințeze despre îndreptățirea supremației rasei maghiare macar de pe globul, mai redus, al Ungariei...

Dar părintele Lucaciu! El nu era pe listă! — Cum se face atunci că totuși a putut lua cuvântul? Aceasta e o îndrăzneală fără seamăn! Auzi, adevărul și dreptatea să cuteze să erănească și ele, căud din Ungaria nici nu fuseseră macar delegate „în mod oficial”?

Vay-Giesswein-Török, iată oamenii de știință, de știință pusă în serviciul unei idei superioare, cum trebuie să fie cea a opririi unor rase din partea altora. — Iată veritabilii reprezentanți ai regatului celui cu „douăzeci de milioane” de locuitori toți la fel de neași maghiari... Un Vasile Lucaciu? — Șovinistii noștri nici n'au așteptat să vadă ce anume a vorbit, pentru ca să și sară, și să strige cât îi țin baerele bojocilor: calomnie! calomnie!

Firește că n'aveau nevoie să mai aștepte să audă anume și cuvântul unei altera pars din acei pretinși „douăzeci de milioane” de Unguri din Ungaria, pentru ca

să știe bine că acest cuvânt n'o să le prea vină la socoteală... Ați văzut adesea copilul care face câte o răutate, când e amenințat să fie învinovățit, cum sare și strigă, mai nainte ca acuzatorul să fi avut vremea să rostească macar o vorbă: — „Nu-i adevărat! nu-i adevărat!” — Conștiința tresare astfel din el și-l acuză mai de grabă și mai elocvent decât orice cuvinte... Niște astfel de copii sunt și heghemonii noștri.

Dar nu e numai Românul turbat care s'a dus să poarte pe plaiul străinătății criminală agitație împotriva nevinovatei supremații maghiare... Cu toate complimentele făcute de învățatul Török rigidei rase anglo-saxone, atât de puțin simțitoare la gâdălirea amorului ei propriu — mai ales când vine dintr'o parte atât de sinceră, competentă și dezinteresată, — s'a găsit și un englez, da, un englez veritabil, care în același congres al rasselor, să ridice cuvântul ca „să agite” întocmai la fel, și cu aceleași calomnii, împotriva dreptei, omenești și generoasei idei de supremație maghiară... Acest Englez impertinent poartă numele de Macdonell, și este și el profesor, întocmai așa ca și Török Aurél, — numai căt la o altă universitate.

Acest Macdonell a cutezat și el, ca un simplu Lucaciu, să numere și pe Români din Ungaria printre popoarele apăsate, într'apărarea cărora trebuie să se ridice orice cuvânt inimos și cinstit... Ceeace face pe un ziar șovinist din Budapesta să reflecteze cu o multă patriotică amărăciune: — „Iată cum au știut să răspândească, frații noștri Români, calomniile despre Ungaria! Dar oare cu care rasă ar schimba Români din Ungaria, dintre celelalte popoare apăsate?”

Recomandăm și această neroadă întrebare învrednicirii tuturor celor pe cari am reușit să-i convingem cu calomniile noastre. Amabili, generoșii noștri heghemoni, ne imbie să schimbăm (cserélni!) cu vremea din celelalte rase nedreptățite de pe glob... Apoi foarte mulțămim, dar dorința și năzuințele noastre n'au să fie niciodată atât de ... modeste, ci noi am pretins și pretindem să schimbăm, — sau mai bine zis nu

tiam „Visul unui Nibelung”, și cât de bine înțelegam versurile:

„O! Wothan, las' un pumn de aur
Să cadă'n cumpăna iubirii...”

Acelaș extaz — pe care neavând cui îl împărtăși? — mă face azi sfârșind de cetit volumul „Fantome”, să-ți scriu scrisoarea asta.

Brașov, Iulie.

Ceasornicul

Monolog pentru un tânăr, după Octave Pradels,

de Horia Petra-Petrescu

A! prietini! Ciudați și prietini ăștia!
Da, rogu-vă, există — prietini în ziua de astăzi?

O credeam! Prostul de mine!

Aveam pe Gheorghită Lingurea de prietin, de așa-zis prietin, de douăzeci-și-cinci de ani încheiați! Iacă, îți mai povesteai năcazurile și bucuriile. Trăiam aproape împreună. Aaa! Știe ăla să-ți poarte lumea de nas!

Era vesel de fire... o veselie de toate zilele... avea spirit băiatu'... Spirit zic? Nu... da apropo-uri când era să prindă el vorba... și, la urma-urmelor, a cetit mult, iacă totul...

Făcea pe generosul; mi-a venit des într'ajutor... Da ce? Avea de unde... Ia să nu fi avut bănișori, atunci să-l fi văzut!

Acum suntem certați pentru vecii-vecilor.

Mai înainte cu un ceas ne plimbăm noi, iacă-ăsa, pe Bulevardul Carol.

Lingurea îmi zice, uitându-se la ceas:

— „Te părăsese. Mă duc la corua Zinca... e ceasul trei și douăzeci-și-cinci.”

Scot și eu ceasul. I răspund:

— „Ba nu, e trei și douăzeci.”

— „Pardon!” Zice el, „trei și douăzeci-și-cinci... Uite, privește.”

— „Nu, nene, e ceasul trei și douăzeci, dacă-ți zic. Uite.”

— „Trei și douăzeci-și-cinci,” începe el vorba din nou, „că mă iau după gară.”

— „Pardon, neică (îi mai ziceam neică!), mă năcăjese eu, „trei și douăzeci. Eu mă iau după Palatul Poștelor.”

— „Bine! ciasul tău nu umblă bine!

— „Cum? Nu umblă bine! Ciasul meu? Al tău bate câmpii, omule!”

— „Asta nu!” a urmat el rânjindu-se la mine. „Asta-i un cronometru, dragă, de Geneva. Garanție pe zece ani!”

— „Ei și? al meu e un cronometru de Paris, cu o garanție de douăzeci de ani!”

— „Te-au pungășit!”

— „Ba pe tine te-au pungășit. Ți-au vândut un cias, care nu-i vrednic nici un firfiric!”

La cuvântul ăsta de firfiric s'a făcut roșu ca sfecla și mi-a strigat:

— „Firfiricul meu e mai mult vrednic decât hodoroaga ta!”

— „Hodoroagă?!”

Doară am avut și eu atâta sânge-n vine ca să-i răspund îndesat!

— „Mă, Lingurică, mă”, i-am zis, aspru de tot, da' încă tot stăpân pe mine, „ciasu nu-ți plătește nici o ceapă degerată!”

— „Ceapă? Degerată? Cum?”, a sărit el.

— „Da, ceapă și tu — tu ești un obraznic!”

— „Și tu o secătură!”

— „Ba secătură ești tu!”, și de nu m'as fi reținut...

— „Ei, ce vrei? a zis el, într'un aier amenințător.

Da' noroc de el, că nu m'am reținut... Am plecat, aruncându-i în nas cuvintele astea de ocară:

— „Lingurea! Am rupt orice legătură de azi înainte cu tine! N'o să ne mă vedem!”

Iată, ce-s în stare să facă prietenii!

Da' la adevărat, ce mi-ți e și Lingurea ăsta?

... Zău că nu știu... Il cunosc de douăzeci și cinci de ani, e drept; da' mai nainte de asta? Știu eu atâtea din tinerețele lui?

Zice că a crescut la țară! Zău, Șunturugul încă e la țară! Trebuie să fie o taină în viața omului ăstuia... nește rufe murdare!

S'a însurat cu o femeie, bogată de altminterlea... Ce micime de suflet! Ea se preface că-l iubește de douăzeci de ani... și el? el crede așa ceva... Un zevzec. Are patru copii... și e falos pe ei, minune mare... ce mai istețiune! Parcă de n'ar fi avut nevastă, ar fi avut copii!

să schimbăm, ci să intrăm și noi, în rândul cinstit-omenesc al popoarelor neapăsate.

A, e *calomnie* aceasta, că noi suntem apăsați?... Care va să zică, dacă noi cu adevărat am putea să dovedim temeinicia învinuirilor noastre, aceasta ar fi ceva rușinos, ceva infamant pentru domniile heghe-moni... Căci numai o astfel de învinuire, o învinuire *infamantă*, ar putea purta numele de *calomnie*, atunci când n'ar putea fi dovedită.

Ei bine, dar o dovedim zilnic. O dovedesc fiecare din actele, fiecare din vorbele chiar, ale stăpânilor noștri. O dovedesc școlile noastre prigonite, limba și ființa noastră națională hărțuite de moarte, poporul nostru strămtorat economiceste în profitul nobilei rase a săcuilor, — o dovedesc înseși mărturisirile celor, cari, în parlament sau în ziarele oligarhiei, se bat în piept supralicitând în tendințe de *magyar szupremăcia*... Și o dovedesc până și așa-numitele *concesii*, cari întotdeauna se sftesc pur și simplu ca niște curse, întinse slăbiciunilor unora sau credulității altora, pentru a-i avea și mai sigur la mână, — la întinderea brațului ce se preface a voi să mângâie pentru ca să poată lovi mai din plin.

Dar oare în străinătate, și îndeosebi, fiindcă e vorba de ea, în lumea serioasă, în lumea oricum altfel decât ușuratică, a rasei anglo-saxone, ar putea prinde niște simple *calomnii*, așa cum au prins, și-si găsesc învrednicirea, gravaminele și acuzările — da, *acuzările* noastre!... Nu vede, nu poate oare constată orșicine, că toți cei cari ridică generosul lor cuvânt pentru cauza noastră, sunt oameni absolut desinteresați, cari în afară de iubirea de adevăr și dreptate n'au în sufletul lor nici un alt îndemn, nici un alt mobil câtuși de puțin suspect de părtinire, — lucru ce nici pe departe nu se poate spune despre aceia cari găsesc scuze, dacă nu justificare, esecitări brutale, mai adesea cinic-mărturisite decât rușinos-tăgăduite, a faimoasei „*magyar szupremăcia*“...

Calomnia, — auziți! Un Scotus Viator.

un Macdonell, și alții atâția, se fac ecou de calomnii... Pentru ce? în ce scop? din ce îndemn?... Numai așa, ca să năpăstuiască blânda, inocenta, dulcea oligarhie maghiară...

Incorrigibila oligarhie, care nu va lipsi totuși să-și joace înainte jocul primejdios, să lovească crud și îndârjit, și chiar atunci când paharul va fi peste-plin și văzduhul se va cutremura de scrâșnirea îndelung răbdătorilor, va rânji în fața lumii: — „Ce sunt acelea? Strigăte de durere?... Calomnii!“...

O scurtă declarație

Față de ultimul articol din „*Tribuna*“ al dlui O. Goga declar, că în viața mea niciodată n'am pronunțat cuvintele, că d. dr. Iosif Șeghescu ar fi „regeneratorul neamului românesc“. Celelalte părți din articolul dlui O. Goga n'au trebuință de o mai departe discuție din partea mea, deoarece acestea nu infirmă absolut nimic din cele susținute în articolul meu „*Morala moralizatorului*“.

V. Goldiș.

Moartea prințului Alexandru Bibescu. Din Aix les Bains, în Franța, sosește știrea că a încetat acolo din viață, prințul *Alexandru Bibescu*, ultimul fiu al domnitorului Bibescu, care a domnit asupra țării în 1848.

Alex. Bibescu s'a căsătorit acum trei ani cu artista franceză Reyê.

Prințul Alexandru Bibescu, născut la 1841, este al patrulea fiu al prințului George Bibescu, fost domn al Munteniei.

Și-a făcut studiile la Paris, unde s'a și stabilit. Om foarte cult s'a consacrat studiilor literare și bibliografiei. A colecționat edițiunile cele mai frumoase și mai rare apărute în secolele trecute ori în timpurile noastre. Ajunsesc să aibă cea mai frumoasă și mai prețioasă bibliotecă din Europa, prețuită la câteva milioane.

Prințul Bibescu a fost și scriitor și o natură de artist cât se poate de rafinată. A adunat și opere de preț, atât în sculptură cât și în pictură,

ori ce caz, de desubt, pe stradă, ca să o prindă în brațe... E clar ca lumina zilei. Așa făcea un ginere cum se cade.

A! el e ucigașul!

Și am zis: *prietin* unei astfel de ființe, timp de douăzeci și cinci de anișori!

Când un om e capabil să se supere foc de un fleac... de o diferență de cinci minute!... atunci s'a mântuit, și-a făcut singur judecata!

Să îndrăznești să zici că e trei și douăzeci și cinci, până când ceasul meu arată trei și douăzeci!...

(Scoate ceasul din buzunar).

Tiii! Iacă! Încă tot trei și douăzeci!

(Eclamă, după ce și-a bătut ceasul și și-l-a adus la ureche).

A stat pe loc!

Dar atunci...

Lingurea!... am greșit. Repede după el... oh! un prietin atât de bun!... un om atât de cinstit! Lingurea!

Lingurea! (Fuge în ruptul capului, afară).

iar ca scriitor a publicat versuri și proză în limba franceză foarte bine apreciate.

A scris între altele: *Les septaux* (1878), *le grand Vermont* (1889), *Dephinianna*, *Sonnets intimes*, *Berthold Damcke* și în fine la *Question du vers français* (1893), o operă critică a teoriilor școlii decadente franceze, care este un documentat răspuns, la faimoasele atacuri ale d-lor Jean Psichari și Anatole France, la 1891, în controversa versului liber.

Prințul Bibescu s'a căsătorit cu a doua fiică a lui Emanuel Kostacke Epureanu, anume Elena, o mare artistă, care și-a făcut studiile muzicale mai întâiu la Viena, unde primi medalia de aur și diploma de onoare.

La 18 ani ea se întorsese la București, unde a dat un strălucit concert. A doua zi după acest concert prințul Bibescu o ceru în căsătorie. Nu mult după aceasta nouii căsătoriți s'au stabilit la Paris, și „salonul“ lor deveni un centru artistic parizian. Salonul a fost ținut astfel până la moartea principescei, acum câțiva ani. Din acest salon a devenit cunoscut George Enescu, marele nostru componist.

Din căsătoria lor s'au născut principele Anton Bibescu, secretarul legației române la Londra, și prințul Emanoil Bibescu, stabilit la Gorgora (Dolj).

Principele Alexandru Bibescu era fratele principilor George și Nicolae Bibescu, decedați. În urma lui George Bibescu a rămas cunoscutul sportman George Valentin Bibescu, iar după Nicolae Bibescu rămân d-na Darvari și marchiza de Bellevoie; anul trecut murise o fiică a acestuia, contesa Starkynski.

Guvernul și compromisul opoziției. Într'un ziar vienez cetim următoarele:

„Iuliu Iusth, conducătorul obstrucției, nu scapă nici un prilej, ca să vestească, că soarta proiectelor militare și a cabinetului Khuen e deja hotărâtă. Căderea lor e foarte apropiată. Adevărul e, că pe Iuliu Iusth și pe armata lui îi cearcă gânduri mari.

Cele două grupuri 67-iste opoziționale se abțin dela obstrucția tehnică, iar acțiunea comună a celor trei tabere 48-iste nu e destul de sinceră. Cea mai mare parte a partidului 48-ist nu ține cu sinceritate la Iusth, ba din contră *caută căi indirecte, ca să facă înțelegere cu guvernul atât în chestia reformelor militare, cât și în a sufragiului universal*. Se știe, că contele Khuen refuză orice compromis.

Cu toate acestea organul lui Kossuth în continuu se ocupă cu planuri de acestea.

În tot cazul aceste oferte de compromis dovedesc, că partidul kossuthist nu a ajuns cu totul în rociul justhiștilor. La aceasta se mai adaogă apoi și atitudinea tot mai hotărâtă a țării în contra obstrucției și coeace e mai însemnat, că și ținuturile și orașele cele mai ungurești iau atitudine contrară față de actuala luptă parlamentară.

Ziarul unguresc, de unde reproducem știrea de mai sus, se întreabă, că afară de organul kossuthist nu vor fi făcut oare și alți factori oferte de compromis? Suntem informați, încheie numitul ziar, că multora din partidul justhist le mai convine compromisul, decât obstrucția tehnică.

Ocupațiunea turcă la Aingellokka. Se comunică oficios, că guvernul francez a informat pe guvernul otoman, că, în ce privește ocupațiunea de la Aingellokka, crede, că procedarea în zona de influență franceză contravine convențiunii de la 1899 și nu trebuie să devie nici de cum un fapt îndeplinit.

Aceasta ar putea influența delimitarea graniței sahariene de către comisiunea franco-turcă în toamnă.

Ziarele spun, că nu este încă stabilit dacă trupele turcești au fost chemate de către marabutul Senussio sau dacă au venit prin ordin de la Constantinopol.

Albania cere independența. Ziarul „*Tribuna*“ din Roma anunță, că prințul Albert Ghica a anunțat toate puterile, că Albanezii turci l-au autorizat să reînceapă lupta cu toate mijloacele, și în acelaș timp l-au proclamat dictator absolut.

Prințul cere concursul puterilor comunicându-le și proiectul de constituție alcă-

Și-apoi și viața asta retrasă, care o duc! Vesnic acasă, sările! Nici când la casină... Este asta lucru cinstit? Nu l-au dat oare vreedată afară dela o casină de astea? Lingurea! Cine mai știe cum l'o fi chemat mai înainte? Poate Linguridis! -- Să știți că a fost Grec! Da, Grec!

De altfel, de câte ori jucam în cărți, -- cu câte 10 bani cartea, totdeauna avea cartea cea mare în mână! Toate se descoper acum! S'a isprăvit! Mă înșela! Mă pungășea! Acum, acum văd limpede!

Zice că și-a făcut norocul cu chibritele... Nu mă mai prinzi cu fleacuri!

Și hainele alea zdrențuroase de pe el? Da nu-ți spun alea că-i un uzurar și jumătate?

Cu cât caut în viața omului ăștia mai mult cu atâta mă inspăimânt mai tare.

Soacră-sa?... o sfântă! A purtat-o ca-n frigare, viața ei întreagă! Biata femeie se plângea mereu de durere de mațe... Asta nu-i lucru curat! A dracului treabă! Și cum a murit!

Moartea aia grozavă! A căzut tocmai din atul al cincilea, aplecându-se de pe balcon!

Da de ce se apleca martira asta?

Fără doar și poate ca să-și poată vărsa lărămile pe uliță!

Trebuie că a imbrâncit-o cineva!

Cine!... Știu eu prea bine că a scăpat Lingurea cu un *alibi*... a dovedit că plecase... dar a putut să nu fi plecat... Nu pleacă omul de acasă rățioare, când are să-i cadă soacră-sa din al cincilea cat! Și-apoi, el ar fi trebuit să se aple, în

tuit de un congres special și declară, că va continua lupta până când Albania va obține independența iar el își va ocupa tronul ce i-se cuvine de drept.

Intre Franța și Germania. Negocierile dintre cele două state în ceea ce privește Marocul, au intrat într-o fază, în care se poate spune că pericolul războiului a fost înlăturat.

Domnii Jules Cambon și Kiderlen Wächter au găsit o bază practică pentru negocierile lor. De acum — cel puțin așa se afirmă chiar și în cereurile mai puțin optimiste — fiind vorba numai de chestiuni secundare, acordul definitiv nu va întârzia.

Gazetele germane au publicat următorul comunicat, care pune capăt unei perioade agitate, care a fost socotită până acum ca foarte critică:

„In tratativele dintre ambasadorul Franței, d. Jules Cambon și d. Kiderlen Wächter, secretar de stat la oficiul afacerilor străine, s'a făcut o apropiere în ceea ce privește chestiunea de principiu.

„Elaborarea punctelor particulare necesitează totuși un examen amănunțit: serviciile competente ale imperiului se ocupă actualmente cu aceasta.

„Rezultatul va trebui apoi să fie supus împăratului prin cancelarul imperiului“.

Rezultatul negocierilor va fi consemnat într'un tratat, a căruia încheiere nu trebuie totuși să fie așteptată înainte de cel puțin o lună. Cele două guverne sunt acum de acord în ceea ce privește bazele tratatului. Dar regularea amănunțelor unui tratat așa de important cu privire la atâtea chestiuni delicate și complicate, necesitează încă mult timp.

Se afirmă că situația s'a îmbunătățit, mulțumită numai intervenției împăratului care ar fi sfătuit pe miniștrii săi să examineze chestiunea cu spiritul cel mai împăciuitor.

O a doua notă oficială germană, confirmând cele mai de sus, arată că Franța a aprobat în mod prealabil publicarea acelei note.

În ceea ce privește bazele pe cari s'a făcut înțelegerea de principii, nu se dau încă amănunte. Într'o corespondență însă pe care Times o primește din Berlin, se arată că cererea Germaniei de a i se ceda o parte considerabilă din coasta Congului francez, a fost părăsită de Kiderlen Wächter. Acum nu mai e vorba decât de cererea unor avantagii ușoare cari să liniștească spiritul public german. Afară de aceasta, Germania mai stăruie asupra favorizării intereselor germane în imperiul șerifian. Totuși, nici în această privință Germania nu va putea formula pretențiuni prea mari, căci atunci și Anglia ar avea drept să ridice pretențiuni la un tratament egal.

Situația, este prin urmare, privită cu încredere și teama unui războiu este înlăturată pentru moment.

CORRESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Boala Papei Piu X. moare de nostalgie și unica cură ar fi Venetia. — Principele Albert Ghica, pretendentul tronului Albaniei, afirmă printr'o circulară, că își ia asupra-și conducerea intereselor albaneze. — Moartea unui principe român.

De câteva zile știri optimiste relative la boala Papei, erau publicate prin toate jurnalele, de ieri însă, condițiunile generale ale Ponteficului s'au înrăutățit și deși, organul oficial ale Vaticanului publică în comunicatul său cumcă condițiunile de sănătate s'au îmbunătățit, și că accesele de gutta la genunchiul drept s'au diminuit, totuși alte ziare, află, că nu tocmai așa ar sta lucrurile, și că preocuparea medicilor e mult mai mare decât ar trebui să fie în urma comunicatului. Ziarul „Perseveranza“ publică câteva păreri al unui interlocutor făcute unui redactor al susnumitului ziar, și cari nu-s departe de adevăr, asupra originii boalei Ponteficului. Le redăm aproape întocmai:

— Viața omului e sfântă și datorită conservării proprii e superioară tuturor altor datorii politice. După părerea mea, medicii ce îngrijesc de Papa ar trebui să-și spună clar părerea lor și a

impune să nu-l lase să moară acum în Vatican, pe câtă vreme în afară ar putea avea perspectiva altor alți zece ani de viață. De altă parte cred, că ieșirea Papei din Vatican n'ar tulbura deloc starea actuală a relațiilor italo-vaticane ce ar rămâne neschimbate.

Cine ar ieși din Vatican n'ar fi, pentru statul italian, Papa Piu X, ci Giuseppe Sarto ce ar merge să-și facă o cură. Sfântul Scaun rămâne acolo și cu drepturile și prerogativele sale. Afară numai dacă nu s'ar reuși să se convingă Piu X, că statul italian nu are nimic contra lui și că în mod special în fața unui bolnav, ar fi satisfăcut să-i onoreze plecarea și să-i asigure întoarcerea. Ocaziunea ar fi foarte bună, dar nu Piu X e acela ce trebuie să fie convins... ci cei ce-l lasă să moară încetul cu încetul pentru... înalte rațiuni de Stat“.

Boala Papei e agravată și de o condiție de suflet specială. Se știe că Piu X. a avut totdeauna o afecțiune deosebită, intensă pentru Venetia sa, de care își aducea totdeauna aminte și totdeauna dorește să o revadă.

Ori, bineînțeles, nostalgia de Venetia în loc să scadă a mers crescând până când, deprimă destul de mult pe Piu X, care simțind că se apropie de sfârșit, se întoarce cu gândirea la laguna sa și o dorește atât de mult că suferă nu numai moralmente ci și cu fizicul.

Principele Albert Ghica — cunoscutul pretendent la tronul Albaniei — pe când insurecția albaneză se poate considera ca terminată, trimite o circulară Cancelariei, în care, dupăcum spune „Tribuna“, anunță că comitetul central albanez, însărcinându-l să facă cunoscute minimele pretenții ale Albanezilor, declară: că deoarece „Congresul național albanez votează în unanimitate, ca să se ridice armele contra Turciei și numește pe principele Albert Ghica „capul insurecțiunii cu putere dictatorială“ își ia asupra-și direcția operațiunilor și-și asumă responsabilitatea intereselor albaneze.

Principele Ghica, unește la circulară o schiță de proiect de constituție pentru Albania.

Se află din Bax les Bains că acolo a murit pe neașteptate principele român Bibescu — ultimul fiu al principelui Bibescu, care domni în Muntenia până în 1848.

Defunctul principe e tatăl principelui Emanuel Bibescu dep. al Parlam. român și a principelui Anton Bibescu, secretarul legăției române din Londra.

Milano, August 1911.

Anty.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Inundații și iar inundații. — Solicitudoinea străinătății față de dezastrul din Moldova. — Noul port al preoției din România. — Pentru marile serbări populare, ale Ligei din parcul „Carol I“.

De mult n'a mai fost bătută România de potop așa de grozav. Dela un timp vremea părea a se așeza în Moldova, iar agricultorii socoteau să-și poată aduna grânele de pe câmp. De vre-o două-trei zile însă iar se ridică amenințări de sus. Incepe să vremuiască statornic îndeosebi în părțile dela nordul și răsăritul Moldovei; cerealele nescerate se înegresc cu paiul lor împreună, stând pe câmp în așteptarea unor zile mai senine.

Altfel, fără îndoială, anul acesta ar fi fost unul din anii buni în producție, dacă nu dintre cei mai buni. Întrucât privește, însă, producțiunea porumbului atât pentru Muntenia cât și pentru partea însemnată a Moldovei iar în Muntenia chiar și a grâului, anul acesta rămâne un an de frumoasă roadă.

Va fi, deci, belșug și prisos în unele părți și lipsă, foamete în altele.

Poate că dărnicia oamenilor de inimă, și, în aceeași vreme, inițiativa și osteneala altor oameni de inimă va mai ușura suferințele, pe ici pe colo, dând pâine unde lipsește și mijloace pentru a înfiripa adăposturi și gospodării. Totuși, în timp ce anii vor aduce alte și alte roade, cei ce au fost loviți acum vor simți multă vreme lovitura grea.

O învățătură totuși vom trage din această răsunare a naturii, o învățătură folositoare în

deosebi pentru bogății noștrii: că în România sunt în fiecare clipă, destule suferințe de alinat. Se știe cum au alergat bogății României și chiar statul, cu obolul lor, când cu dezastrul dela Messina, când cu revărsarea Senei etc. Am putea chiar se zice: când nu s'a alergat în ajutor?...

Fac oare același lucru acum străinii pentru Moldovenii noștri?

Nu fac, după cum n'au făcut nici cu prilejul grozavelor revărsări din Bănat, când n'au putut avea, nici măcar din partea compatrioților noștri, ajutoare. Se știe că atunci un ziar jidano-maghiar a contribuit insultând suferințele Bănățenilor.

Străinii, fie ei parizieni fie talieni chiar, nici nu sunt avizați la ajutorul din România și nici că sunt în stare să întoarcă binefacerea. Iar ce ce au un prisos în România pot să-l folosească, chiar în timpuri normale, ajutând acasă, dacă cumva nu țin ca binefacerile lor să aibă o prea largă publicitate.

În sfârșit preoțimea din România va avea o altă îmbrăcăminte, o altă uniformă. Zic „în sfârșit“, fiindcă schimbarea care se face azi era de mult așteptată. Și schimbarea se face așa cum era dorită. Preoțimea din România va avea îmbrăcăminte aproape la fel cu preoțimea din Ardeal, — aceasta prin măsurile luate de consistoriul superior bisericesc. O schimbare însemnată în port va fi înlocuirea potcapiului, care cufundă pe preot cu călugăr și care da un aier prea oriental păstorilor satelor din România. Restul îmbrăcăminte se va moderniza și el în felul portului preoției din Ardeal.

Și fără îndoială, va dispărea și aceia ce trebu să dispară în rândul întâi portul preoției: coada. Măcar ea și cu potcapiul.

...Și să-i mai dea Dumnezeu Bisericii din România un mitropolit!...

Pentru desfacerea biletelor loteriei „Ligei culturale“ și pentru creșterea fondului trebuitor pentru ridicarea unui palat al său, se pregătesc grandioase serbări în parcul Carol I.

Vor fi serbări populare cu cele mai rare distracții pentru publicul care le va cerceta. Intre altele vor fi și sboruri de aeroplane (în această materie „Liga“ are concursul aviatorului Vlaicu). O tombolă de 70.000 numere — toate câștigătoare.

Pentru ca să fie cu putință participarea celor din provincie, nu numai a membrilor Ligei, ci a ori-cui, d. Delavrancea, ministrul Lucrărilor publice, a aprobat pe căile ferate însemnata reducere de 75 la sută. Cu cheltueli neînsemnate deci, Bucureștii poate fi ecroatat, în zilele de 28, 29 și 30 August, chiar din Oltenia și din nordul Moldovei.

Ardelenii și Bănățenii din apropierea graniței Regatului, dacă vreau să-și aducă aminte de frumoasele zile ale anului 1906, să vie la București.

Correspondent.

Grandioasele serbări

din parcul Carol I., date de „Liga Culturală“

În zilele de 28 August (Duminecă), 29 (Țăierea cap. Sf. Ioan) și 30 (luarea Griviței) vor avea loc în parcul Carol I., dela Filaret grandioase serbări populare date de Liga, pentru unitatea culturală a tuturor Românilor.

Pregătirile au început de multă vreme și acum se lucrează cu activitate pentru un succes cât mai strălucit, așa ca publicul să se poată bucura timp de trei zile de cele mai alese și mai variate distracții.

D. B. St. Delavrancea, ministrul lucrărilor publice, apreciind însemnătatea acestor extraordinare serbări, a binevoit să acorde o reducere de 75 procente pe C. F. R. din oricare punct al țării, astfel ca toată lumea să poată lua parte la ele. E un avantaj absolut excepțional. Vor veni la ele și Români de peste hotare.

Intrarea la serbări revine gratuit, căci se face în schimbul cumpărării unui bilet din loteria Ligei (1 leu).

Intre punctele care vor compune programul serbărilor, amintim:

1. Sboruri cu aeroplane.
2. Expoziție de costume naționale și concurs de costume naționale din toate ținuturile locuite de Români (cu premii).
3. Doine cântate de caval de ciobani din Vrancea.

4. Mare tombolă cu toate numele câştigătoare.
  5. Cinematograf special 6. Căluşei şi Dulap.
  7. Serenade venetiene şi coruri pe lac. 8. Muzici militare.
  9. Bal popular cu diferite surprize. 10. Bătae cu flori, serpentine şi confetti.
  11. Dansuri şi hore naţionale. 12. Waterchute.
  13. Curse de biciclete şi automobil.
  14. Premii de frumuseţe şi poştă.
  15. Lupte de box, exerciţii la bare şi jocuri gimnastice.
  16. Artificii şi rachete
  17. Piese de teatru la arenele Romane.
  18. Iulian.
  19. Asaltul dela Griviţa (30 August) etc. etc.
- Programul special al fiecărei zile se va anunţa la timp.
- Incepţul serbărilor va fi la ora 10 dimineaţa şi vor ţine până la 2 noaptea.
- Tramwaiele vor fi la dispoziţia publicului în tot timpul.
- Se prevede de pe acum afluenţa ce va fi iar succesul serbărilor va fi la înălţimea aşteptării tuturor.

Toţi, câţi ar dori să ia parte la expoziţia de costume naţionale şi la concursul cu aceste costume se vor adresa d-nei *Russu-Sirianu* (Bucureşti, St. Fântânei 1), căreia îi vor trimite orice produse de asemenea natură cu menţiunea: „Pentru expoziţia din parcul Carol August 1911”, spre a fi scutite de vamă.

Suntem informaţi, că Românii din Ungaria şi Ardeal vor lua parte în număr foarte mare la aceste admirabile serbări, cu toate, că în aceleaşi zile se vor ţine marile manifestări culturale româneşti şi în Blaj.

DIN ȚARĂ

Dela baile din Bazna

Mediaşul.—Dealul-viilor.—Blăjelul.—Ceva ce nu poate face Satana.—Drumul comitatului monoglotului.—Sosirea la Bazna.

Bazna, în 11 August n. 1911.

Iată-ne la Mediaş. Acceleratul se opreşte pe câteva clipe. Abia ne cotorosim cu calabălăcul din vagon — şi trenul îşi continuă drumul său grăbit. Birja tocmită înainte ne aşteaptă la gară şi plecăm ca să luăm calea spre băile tămăduitoare dela Bazna. Trece prin Mediaş, oraş vechiu săsesc, cu biserică veche săsească. Turnul ei are faima de-a fi cel mai înalt în Țara Ardealului. În mijlocul oraşului ne surprinde un edificiu mare, aproape isprăvit, ținut în stil german, grav, serios, întunecat şi moros. Este clădirea cea nouă a gimnaziului săsesc, făcută cu ajutor de stat de 300,000 coroane. Ne aducem aminte că Saşii din Braşov au căpătat 400,000 coroane dela stat spre acelaş scop. Atotputernicul fost secretar de stat Sztérényi, deputatul Braşovului, a mijlocit acest cadou credincioşilor săi alegători saşi. Săracu-mi-te stat ungar, — mult îl ține dragostea „curat patriotică” — a fraţilor Saşii... De dragoste-i dragoste, nu-i vorba, — dar de plătită-i plătită... Scârbiţi trecem înainte...

Dar asta ce-i?... O cavalcadă de Saşi în mare ținută... în jurul unei calese cu patru cai, caleasa este îmbrădită cu frunzi verde... Stau în aşteptare în faţa unei case din Steingasse... câţiva curioşi — surprinzător de puţini — mai cu seamă copii şi femei, cască gura... Ce-i? Birjarul îmi explică. Sunt Saşii din Brateiu, un sat din vecin, cari îşi duc popa nou ales şi nou însurat acasă... Acelaş aspect grav şi moros, rece şi sleit, ca la noul edificiu gimnazial... Cu impresia asta ieşim din Mediaş trecând podul de lemn, ce 'nceinge mijlocul Târnavei purea turbure...

Şi acum începe un drum bine îngrijit şi prins într'un privaz de toată frumuseţea. Urcăm în ser-

pentine un deal mare, *dealul viilor* Medieşenilor. Soarele îmbracă în aur peisagiul strălucit. În stânga şi în dreapta, cât ţine dealul, toate coastele lui întoarse spre răsărit şi meazăzi sunt acoperite cu vii bogate, minunat îngrijite. Viţele stau şiraguri în linii ideale de drepte; ici colo sunt legate în piramide înalte, un sistem nou „american” mi-se spune, formând coloane uriaşe şi simetric conduse. De pe culmea bogată a dealului se deschide o privelişte fermecătoare peste oraşul rămas în şesul împetrişat cu carouri verzi şi galbene, din valea largă şi mănoasă a Târnavei... Trecem culmea. Trăsura zboară repede la vale pe coasta de mează-noapte a dealului. În locul viilor se'ntinde acum pădurea de fag. Ajunşi la poalele dealului, dăm de cel dintâi sat. Tabla mare din capul satului ne arată, că am trecut în alt comitat. E comitatul unguresc al Târnavei de jos. Satul e „Balázstelke”, zice tabla monoglotă, iar pe 'nţelesul tuturor: *Blăjelul*.

Satul odinioară săsesc e pe cale să-şi dea sufletul amărit în mâinile Românilor, cari l-au prins în cleşte din toate părţile şi-l strâng şi-l strâng, de ţi-i haznă... Zice că n'ar mai fi decât vr'o 20 de case săseşti... Nu am putut controla, — căci aci — nu ştiu — românizatu-s'a prin săracire stilul caselor săseşti, sau că s'a săsit prin îmbogăţire stilul caselor româneşti, — dar nu ştii unde se începe cartierul săsesc şi unde se sfârşeşte cel românesc...

Şi adusu-mi-am aminte de povestea dracului, care, zice, că a făcut şi el un om din lut după chipul şi asemănarea lui Dzeu. O alcătuire perfectă. Era leit ca Adam, omul cel făcut de Dzeu. Dar omul făcut de Satana avu un mare cusur: nu era vieată în el, n'avea suflet, sta ca o nămilă nemişcată. Tot sufla necuratul în el duhoare din duhoarea sa, ca să-l învie, să-i dea suflet. Zadarnic. Se umflase omul făcut de Impelişatul cât o bute... Dar vieată nu avea în sine, căci îi lipsea sufletul... Iar Satana nu avea de unde să-i dea... Sermane! sute de mii din vistieria statului!... Siraca dragoste a lui Sztérényi!... Dacă nu-i suflet!...

Drumul acum e prost şi defundat... Să fie oare o caracteristică a comitatului „monoglot”?...

Cerul s'a întunecat de-a binişorul. Şi de-odată răpăie o ploaie vajnică... Varsă ca din doniţi... Înaintăm tot mai încet... Roatele intră tot mai afund în noroiul cleios... Ne udăm cum îi legea, cu tot covăltirul de piele, care ne închide numai vederea dar nu ne prea apără de ploaie...

Trecem prin satul Bazna, sat săsesc, cu căcioare româneşti la margini... O biserică veche ca lumea, fără turn alcătuită cumva din două corpuri, ca două lăzi mari, din care una par'că stă culcată, de-alungul, iar cealaltă stă ridicată sus pusă pe o muche... Aşa se zăreşte de sub covăltir... Hi, hi, hi!... Bicicla căraşului plezneşte într'una pe pielea muşiată de ploaie a bietelor mârtoage!... Ho, ho!... Iată-ne ajunşi...

Suntem la băile dela Bazna.
Despre acest stabiliment balnear — de altădată!

DIN NÄDLAC

Nădlacul. — Intelectualii. — Mişcare culturală. — Concertul de Duminecă. — Jocul.

14 August.

Poate nici nu este un alt oraşel locuit de Români, unde arta naţională să fie îmbrăţişată şi tălmăcită cu atâta entuziasm, interes şi inimă de către tinerimea intelectuală din partea locului, ca Nădlacul, acest oraşel bine situat, frumos şi stăpânit de locuitorii Români inteligenţi şi cu dare de mână, ca nici într'altă parte. Nu este o tinerime dela studii a doua, care să poarte interes mai viu şi ridică mai cu multă dragoste de limbă

*) Înţelegeţi: monoglot pe table şi pe hârtie, — cu multe alte lucruri în Țara noastră, — căci în realitate şi acest comitat e tot atât de poliglot, ca şi celelalte. — Cor.

drapelul tot mai triumfător al culturii româneşti, ca generaţia mai tânără a păturei inteligente. Totdeauna gata de jertfe, necunoscând oboseală, în frunte cu distinsul avocat dr. Remus Chicin, tinerimea română nu scapă nici un prilej, fără să alimenteze flacăra iubirei de limbă, de neam şi de biserică.

Şi importanţa deosebită a acestor străduinţe o putem înţelege abia atunci, dacă ne dăm seamă despre împrejurările puţin prielnice de dezvoltare naţională, cari dăinuiesc în comitatul Conad, în marea de străini, cari mereu ameninţă cu cutropire şi influenţază de decenii pe nesimţite obiceiurile străbune, îmbibă sonora noastră limbă cu străinisme disarmonioase şi schimbă fără să observe, decât ochiul îngrijorat de viitorul acestor ținuturi bine situate materialiceşte, dar periclitate cu desnaţionalizare. Graţie — zic — înţelegerii superioare a ultimelor generaţii de intelectuali, cari cuprind valoarea reală a propagandei culturale cu toate mijloacele disponibile, Nădlacul e scutit de asemenea pericol iminent, ba progresează irezistibil, încât azi putem înregistra cu mândrie, că este comuna cea mai bine situată românească, cu poporul său avut, inteligent, şcolat şi crescut în spirit adevărat românesc şi cu intelectualii conştienţi de lupta sfântă ce o purtăm pentru conservarea naţionalităţii noastre.

Tinerimea dela studii urmându-şi înainte activitatea sa culturală, petrecând acasă vacanţele, a aranjat iarăşi un concert, ieri, Duminecă în 13 Aug. (31 Iulie) în sala splendidului hotel „Hungaria”, cu venitul destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci populare din loc. Concertul a avut un program nu prea bogat, dar de toată frumuseţea. S'au cântat de rutinatul cor al acestei tinerimi cu şcoală muzicală bună, dirigentul fiind d. Gh. Pleş: „Cântecul marinarilor” de I. Costescu cu o interpretare energică şi sugestivă; frumoasa „Serenadă” şi cântecul popular prea draguţ „Spune mândro maichii-ta” de A. Bena; „A serii oară bate” şi „Vraja” plină de farmec de măiestrul din Lugoj I. Vidu; iar ca cel din urmă punct a executat cu multă fineţe, uneori aproape desăvârşit, frumosul „Marşul cântăreţilor”, stordcând frenetice şi sincere aplauze dela publicul asistent, între cari am zărit cu satisfacţie şi câţiva străini, atraşi de frumuseţea clasică a melodiilor româneşti, dintre cari amintesc pe gingaşa d-şoară Margareta Wenigh, care nu scapă nici un prilej să nu participe la petrecerile noastre prin excelenţă pur româneşti, jucând cu multă graţie jocurile noastre naţionale.

Punctele 2 şi 4 din program le-am lăsat intenţionat la urmă, ca să remarc destoinicia tânărului violonist din Şiria Gh. Văgălău care ne-a amuzat cu cântări româneşti (Doina ciobanului etc.); şi puterea de interpretare a d-lor M. Boşa şi N. Popon, predând travestiţi un dialog comic „Au plecat la târg de vite” de E. Suciu.

Exhaurindu-se programul taraful de lăutari a intonat o sârbă, iar tinerimea participantă s'a înşiriat la joc inimos, care a durat în mijlocul entuziasmului general până dimineaţa la ora 4.

Am avut ocaziune să particip la multe petreceri şi chiar în Nădlac nu am fost acum pentru primădată, dar atâta dragoste, atâta inimă, ospitalitate şi entuziasm nici unde n'am aflat ca în acest focular mărginaş al culturii româneşti.

Printre asistenţă am observat pe familiile Chicin, Petroviciu, Şuluţiu, Lugojan, Papp, Precupaş, Mărginean, Boor, (Slovac), Wenigh, Uroş Pătean etc. etc.

La dans au participat gingaşele d-şoare: Emilia şi Liţi Chicin, Cornelia Lugojan, N. Precupaş, Margareta Wenigh, P. Boor, dragălaşa Tensi Şuluţiu în costum naţional, L. Papp şi încă multe din ţarancele nădlăcane frumoase şi bine crescute a căror nume însă nu l-am putut prinde.

După o noapte bine petrecută între fraţi, m'am despărţit cu neşterse amintiri plăcute din acest simpatic oraşel mărginaş — cuib al veseliei.

St.

INCZÉDY ÁKOS
stoler, atelier pentru aranjarea odăilor
ARAD, str. gróf Károlyi Gyula Nr. 10 (casa proprie.)

Aranjază şi serveşte cu planuri de aranjament pentru odăi şi prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

Litere — Arte — Științe

PASTEL

Prin vișini vântul în grădină.
Cătând culcuș mai bate-abea
Din aripi, și 'n curând s'alină,
Iar roșul mae închide floarea,
Din ochi clipește 'n cet cicoarea
Și-adoarme-apoi și ea.

Eu cred c'a obosit pădurea,
Căci ziua 'ntreagă a tot cântat
Și tace-acum gândind aiurea
Sub dealuri amurgește zarea,
Se 'ntunecă prin văi cărarea
Și-i umbră peste sat.

Pe calmi încet amurgul moare
Și 'ntors cu fața câtr' Apus
Dă semne nopții din ponoare.
Ea 'mbracă haine 'ntunecate
Și liniștit din aripi bate
Plutind tăcută 'n sus.

Tăciunii 'n vatră dau lumină;
Pe drumul de drumeț sărac
Mai vezi fugind câte-o vecină
Să ceară cu 'mprumut jaratec;
Grăbit, dă roate, singuratec,
Tăcutul liliac.

Și tot mai noapte-apoi să face,
Păduri și ape-adorm acum;
Din cer scoboar'adâncea pace,
Ici colo vr'un zăvor mai sună —
Incepe-a să zări de lună
Și-i liniște pe drum.

Copiii dorm, visându-și jocul.
Mai toarce mama. În curând,
Pe vatră ea 'nvălește focul,
Incuie ușile la tindă,
Se culc'apoi. Iar cariu 'ngrindă
S'aude-acum rozând.

Gheorghe Coșbuc.

Călători Englezi despre Români

de M. Beza

Dăm azi urmarrea impresiilor lui Adam Neale, călătorul dela 1805!

„În multe privinți Moldova poate fi socotită ca una dintre cele mai interesante regiuni din Europa; fiind — nu numai ultima cucerire Romană, dar și locuința favorită a Hippiemulilor, o rasă patriarhală cântată de Omer, pentru lungimea vieții, curățirea ei de moravuri și pietatea față de zei. Imprejurările, în cari a luat naștere numele de *Moldavia*, sunt foarte curioase. Locuitorii primitivi Scitii, ca și Hindii, credeau în întruparea divinității în persoana unui om numit Zamolxes, care după fusese un rob în Grecia și Egipt, se întoarse în locul lui de naștere și se ascunse timp de trei ani într-o peșteră, pe coasta muntelui Cogoeon. El înrâuri civilizația compatrioților săi, și ca să le obție încrederea în puterile lui supranaturale, îi făcu să creadă, că avea viață veșnică și că înviașe tocmai din morți. Era obiceiul regilor scitii de a se retrage la acest munte sfânt spre a consulta pe acest veșnic Preot sau Mollah, și dela acest patriarh țara fusese numită *Mollah-div-ia* sau teritoriul nemuritorului Mollah.

Călătorii sunt unanimi în proslăvirea frumuseților acestei regiuni, și toți de o potrivă deplâng condițiile de aspirare ale locuitorilor. Sentimentele ce-ți trezește, cu greu se pot uita. Cât despre mine, marea impresie lăsată nu mi se va șterge nici odată din minte.

Rodnicia Moldaviei e nesleită. Vinurile albe dela munte sunt delicioase; grâul foarte bun. Nu e țară în Europa, unde să se găsească atâta abundență de iepuri, potârnici, căprioare și mistreți. Țăranii din Moldavia și Valahia urmăresc iepurii prin zăpezi, și numărul celor uciși, în lunile de iarnă se urcă la jumătate de milion anual.

Dupăce am trecut dela Evreii și Slovicii din Polonia, contrastul produs de obiceiurile unui pa-

lat grecesc era pe cât de izbitor, pe atâta de plăcut. Să nu mai vorbesc de superioritatea mâncărilor, nici de felul oriental al servitorilor, gonind muștele dela masă cu mari evantalii de pene de pân, și de servitoarele grecoice intrând să toarne apă roșă pe mâinele mesenilor. Toate erau noi și hazlii.“

*

Un alt englez, R. Walsh, a publicat la 1828: *Povestirea unei călătorii din Constantinopol în Anglia.*

Intrând în București ceace îl impresionează mai mult sunt străzile:

„Roatele căruței noastre se rostogoleau ca și cum ar fi mers dealungul unei odăi. Străzile sunt podite. Dela Dunăre până la București cu greu se află o piatră cât de mică sau un arbore; dar de aci și până la Carpați, cea mai mare parte a țării e acoperită cu stânci și păduri; și de ce, când aveau alegerea, au preferit lemnul pieritor în locul pietrei durabile, și nu și-au pavat străzile, e greu de înțeles; de n'ar fi numai din pricina, că le place boierilor să-și ducă trăsurile ca pe o dușumea.

Altă-dată boierii aveau obiceiul să umble pe cai, de pe cari rareori se vedeau dându-se jos. Numai de vro-o treizeci de ani încoace au luat deprinderea să meargă în trăsuri; și asta se potrivește așa de bine cu firea lor vanitoasă și indolentă, că n'ar trece nici măcar pe latimea dinpotrivă a străzii fără trăsură. Dar împrejurarea ce deosebește mai mult Bucureștiul, e o tristă stricăciune a moravurilor în toate clasele. Orașul e plin de cărciume; și spre a atrage mușterii, un număr de femei sunt ținute în fie-ce cărciumă, cari-s gata de a cânta și juca pentru musafiri. Aici vin boierii, de-și petrec nopțile între clasa cea mai nerușinată de femei. În acest chip Bucureștiul a ajuns mai desfrânat ca ori-ce alt oraș din Europa. Numărul prostituatelor e așa de mare, încât s'a propus a se pune o taxă pe capete, ca izvorul cel mai profitabil de venit la care s'ar putea recurge.“

În acest timp se întâmplă, că în București e ciuma, și autorul trece prin mai multe peripeții: e ținut la carantină și desinfecat. Pe urmă, ajungând într'un târg dă de un gușat — și, ca să fie mai expresiv, adaugă: „cu o gușă cât un cap de copil Englezul se ferește speriat crezând că-i de ciumă, dar omul îi spune: *Tumo non est pesti, Domne, estî gunsha.* Și întrebându-l, dacă sunt și alți gușați în partea locului: *sun multi, innumerabile.* Autorul și-o fi zis: Români nu-s de origină latină? Prin urmare trebuie să vor bească latinește.

Când plătește gazdei, unde a ramas o noapte, aceasta îi mulțumește astfel: *Ego tibi gratias, Doamne.* În sfârșit, își ia rămas bun printr'un *valet*, la care și locuitorii răspund, curat ca Români: *valet!*

CĂRȚI ȘI REVISTE

Revista Balcanică. Distinsul scriitor român macedonean d. *George Murnu* a avut fericita idee să întreprindă scoaterea unei reviste lunare sub titlul: „*Revista Balcanică*“. Scopul acestei reviste se spune clar și precis în primul articol al ei: „Programul nostru“, pe care pentru orientarea publicului românesc îl reproducem aci în întregime, precum urmează:

„Titlul revistei indică scopul și năzuința ei: idealul nostru e să fim ecoul cel mai credincios al tuturor manifestărilor de viață a popoarelor și statelor din Peninsula Balcanică și cu deosebire al mișcărilor lor culturale, politice și economice. Vrem să punem la îndemâna publicului român un organ de informație și de orientare pe cât se poate de sigur din acest punct de vedere și totdeodată să fim o strajă neadormită a feluritelor interese ale neamului românesc în Orient.

Deocamdată mijloacele noastre fiind restrânse, suntem siliți a mărgini preocupările noastre și a ajuta în primul rând cauza Românilor macedoneni, de a cărei fericită organizare și îndrumare atârnă, după părerea noastră, satisfacerea mai multor interese mari românești.

Acesta fiind scopul nostru, am dori ca în pa-

ginele acestei reviste să se întâlnească numele tuturor binevoitorilor poporului Aromân ca și a tuturor acelor, cari nu văd binele și mântuirea popoarelor balcanice, decât într'o înțelegere pașnică și leală, și nu în măcelărirea și stărpirea lor reciprocă.

Din acest punct de vedere, organul nostru va fi o tribună liberă și va păstra o ținută demnă și cuviincioasă față de orice naționalitate. Nu ne va călăuzi decât ideea și principiul; de aceea vom căuta să evităm animozitățile personale și amestecul intereselor inguste de partid. Știind, că orice cauză mare nu-și poate ajunge ținta decât prin mijlocul dragostei, și că dragostea se câștigă numai printr'o de aproape cunoștință a sufletului, vom căuta încetul cu încetul să dăm o deosebită importanță familiarizării publicului nostru cu literatura și în deosebire cu viața intelectuală a popoarelor balcanice. În acest scop vom publica traduceri și dări de seamă datorite unor cunosători sau specialiști.

Știind de asemenea, că un neam nu se poate sprijini în lupta lui pentru existență fără o literatură proprie, vom da tot imboldul necesar pentru cultivarea literaturii dialectale; în această privință ne-am asigurat ajutorul mai multor scriitori macedo-români, cari au dat dovadă de talent și făgăduesc a îmbogăți această literatură cu opere de o adevărată valoare literară.

Acesta e, în rezumat, programul nostru. Sperăm, că cititorii vor aprecia însemnătatea lui și vor sprijini năzuințele și jertfele noastre după puteri. Realizarea lui atârnă cu totul de încurajarea și sprijinul lor“.

G. M.

Conținutul primului număr al revistei e următorul:

Programul nostru, G. M. În chestia macedoneană. — Comentarii cu prilejul unei companii, G. Murnu. Farmacie (Nuvelă) I. Foti. Armânului (Poezie) G. M. Domnul Alexandru (Nuvelă) I. Licea. Năurlui și vîntului (Poezie) P. Vulcan. Samuil de A. Valoarii, trad. Cola Strandu. — Partea politică: Belgia, Turcia, (în chestiunea albaneză) ***. Primăveara (Poezie) I. F. — Cronica: O propunere; În chestiunea albaneză; Studiul situației economice a Turciei; O broșură despre Macedo-români; Interviuul domnului Haki-bey; România în fața unei confederații balcanice; Discursul Păr. Vasile Lucaciu la Congresul internațional al raselor ***.

Revista apare în tipografia „Universală“ I. Ionescu, str. Covaci 14 București și se vinde cu 30 bani numărul.

Tot ce privește redacția și administrația se va trimite pe adresa domnului *Ary G. Murnu*, Hotel de France (107) — București.

*

Ni s'a trimis la redacție broșura „*Cum s'a stricat limba românească*“, studiu literar și filologic de *I. N. Lahovary*, doctor în drept, licențiat în litere, laureat al concursului general din Paris. Extras din „*Convorbiri Literare*“, București. Institut de Arte Grafice Carol Göbl sesor I. St. Rasidescu. 1911. Prețul nu este indicat. Asupra acestui interesant studiu ocazional vom reveni.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de gimnastică
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 August 1911.

Mersul vremii

— Raportul institutului meteorologic. —

Raportul institutului meteorologic anunță schimbare neînsemnată în temperatură, pe alocurea ploi, sau furtuni, iar mai târziu probabil temperatură scăzută. Prognostic telegrafic: Căldură, pe alocurea ploi, furtuni, mai târziu răcoare. Temperatura la amiază a fost de 27°6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Octombrie	Cor. 11'26
Grâu pe Aprilie 1912	" 11'58
Secară pe Octombrie	" 9'50
Cucuruz pe August	" 7'80
Cucuruz pe Septembrie	" —
Cucuruz pe Maiu 1912	" 7'64
Ovăs pe Octombrie	" 8'40

De-ale noastre.

Procesele parohiilor gr.-or. din dieceza Caransebeșului. Conzistorul gr.-or. din Caransebeș a dat o importantă circulară către toate oficiile parohiale și protopopești și către comitetele parohiale din eparhia Caransebeșului. Anume ivindu-se în repetite rânduri cazuri, că organe bisericesti din parohii au intentat și purtat în numele bisericii din parohie proces la judecătorii civile pentru afaceri, cari dela început se puteau considera de pierdute, a interzis Conzistorul organelor parohiale a purta în numele bisericii procese de capul lor, cauzând spese zadarnice. Iar în cazuri când biserica nu poate să-și realizeze dreptul său pe cale pacifică, este a se convoca comitetul parohial, ca să decidă intentarea procesului sau regularea cauzei pe altă cale. Concluzul comitetului, în care se decide începerea procesului, nu se poate executa, numai fiind aprobat și de Conzistorului eparhial, care prin expertii săi va putea compeni într-o cât procesul se poate câștiga sau pierde. În fine considerând că biserica are în toate părțile o mulțime de advocați, crescuți cu stipendii din fondurile ei, cari sunt moralicește îndatorați a purta procesele bisericesti gratis sau cu spese minimale, și cari și cunosc — ca fii ai bisericii — mai de aproape toate referințele și legile bisericesti: — se dispune ca procesele parohiilor să se încredințeze la astfel de advocați, cari sunt fii ai bisericii. — De sine înțeles, că dela acești advocați se și așteaptă toată bunăvoința și culanța, având să prezenteze la timp parohiei raport despre procese precum și eventualele sume încasate. În legătură cu aceste se interzice și tuturor preoților a purta pentru cauze bisericesti de orice natură procese cu credincioși de ai lor fără încuviințare din partea superiorității bisericesti, respective a Conzistorului eparhial, căci prin aceasta de multeori se nasc din cauze mici certe, cari păgubesc interesele nu numai ale preoților, ci ale bisericii peste tot. Biserica și slujitorii ei trebuie să cerce mai întâiu de toate mijloacele de regulare pe cale pacifică, conduși totdeauna de sentimentul creștinesc al iertării.

Apel. Rugăm cu tot respectul pe toți acei P. Stim. domni, Prea Onor. officii protopresbiterale, Onor. officii parohiale și Onor. noastre Institute de credit și economii românești, cari au primit dela noi liste de colectare pentru zidirea bisericii gr.-or. române din Panciova ca să binevoiască a ne retrimite listele de colectare în timpul cel mai scurt posibil, fie chiar și fără rezultat favorabil, căci avem mare trebuință de ele!

Orașul Panciova din punct de vedere economic și național-cultural e de mare însemnatate pentru întreg neamul românesc. Acest adevăr se confirmă și prin cuvintele de aur ale unui mare și înflăcărat fiu al neamului nostru, când zice: Panciova, acest însemnat oraș de lângă Dunăre, trebuie să devină un centru ideal românesc. Dela Dunăre trebuie să răsune mândrul nostru glas până în Macedonia, Tesalia, Epir și Albania, dar și peste Adria până în Italia!

Ne pare însă foarte rău și ni-e cuprinsă inima de durere, când vedem, că cauzei noastre

sfinte și naționale din acest colț de țară — unde ne aflăm de veacuri în neîntreruptă luptă cu Sârbii — nu i se dă nici o atențiune!

Din 500 de colecte câte s'au trimis, abia 100 ne-au sosit, cari reprezintă circa 3000 coroane.

Rugăm și pe acei Mult Stim. domni și acele Onor. Corporațiuni, cari eventual n'au primit coale de colectare, să binevoiască a trimite ajutorul lor pentru biserica noastră din Panciova la adresa: „Pancioveana“ institut de credit și economii în Panciova.

Panciova, în 28 Iulie 1911. În numele bisericii gr.-or. române din Panciova: Ioan Stroca, preot și prezidentul comitetului parohial.

Banca gen. de asig. soc. pe acții în Sibiu. „Revista Economică“ scrie: Vestim cu plăcere institutelor noastre de bani și tuturor celor interesați, că *Tribunalul reg. din Sibiu, ca for comercial prin decizul său Nr. 6389,911 P. dela 20 Iulie a. c., — inmanuat direcțiunii în zilele trecute — a ordonat înregistrarea firmei societății noastre de asigurare* la registrul firmelor comerciale, restituind în același timp statutele înaintate, provăzute cu clauzula de înregistrare.

Prin acest act „Banca gen. de asigurare“ este definitiv constituită. Urmează acum a se continua cu zor lucrările de organizare pentruca la 1 Ianuarie 1912 — precum este proiectat — să-și poată începe activitatea.

Se aduce totodată la cunoștința particularilor, cari au subscris acții la societatea noastră de asigurare, că „Certificatele interimale“ asupra acțiilor subscrise, s'au expediat deja din partea biroului societății, la institutele de bani unde s'au făcut subscrierile și de unde cei interesați le pot ridica.

Terminele de plată ale ratelor viitoare încă nu s'au fixat din partea direcțiunii. Indată ce aceasta se va face, termenele vor fi aduse la cunoștință în modul uzitat.

Din arhidieceza Blajului. Profesorii gimnaziali Alexiu Viciu și Aron Deac au fost trecuți la penzie cu 31 August 1911. Profesorul Ioan Fodor, care până acum a fost aplicat la școala civilă de fete, a fost trecut la preparandie la școala civilă de fete. Alexandru Borza teolog abs. și profesor diplomat de geografie și științele naturale, a fost aplicat ca profesor suplent la gimnaziul nostru.

Adunarea dela Ohaba-Bistra — dupăcum suntem informați — nu se va ține din cauză, că s'au ivit în comună mai multe cazuri de scarlatină. Convocătorii au făcut demersuri să se țină la *Glimboca*. Răspunsul oficial dela autorități e pus în vedere pe azi, Luni. Vom aduce detalii încă din vreme.

Logodnă. D-șoara Iulia Câmpeanu și d. dr. Ioan Roman logodiți. Gyergyószentmiklós, la 10 Aug. 1911.

Sincere felicitări.

Necrolog. Se anunță moartea d-lui Ioan Stoian, preot gr.-or. român din Firighaz întâmplată Sâmbătă în 12 August n. (30 Iulie v.) în etate de 47 ani și în al 78-lea an al fericitei sale căsătorii și preoție.

Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vecinică odihnă azi, Luni în 14 August n. (1 August v.) în cimitirul gr.-or. român din Firighaz.

Transmitem adânc întristatei familii condolențele noastre.

Din patrie.

Trăsnet în biserica catolică din Velența. Sâmbătă după prânz între ora 1 și 2 de-asupra Oradei s'a deslănțuit un uragan puternic, înfricoșat, cum rar s'a mai pomenit. Fulgere șerpuitoare despicau luminând văzduhul întunecat cu o lumină fosforescentă. În scurt timp a trăsnet în mai multe edificii și un trăsnet năprasnic a împiedecat circulația tramvaiului electric deteriorând conductorul.

La ora 2 și 40 minute piața mare din Velența s'a iluminat de un orbitor fulger

ca în clipa următoare mânia cerului să se frângă în turla sveltă a bisericii romano-catolice, nimicind cu desăvârșire construcția orologiului și producând mari ravagii în întreaga zidire. Locuitorii stăteau încremeniți în fața năprâsniceii puterilor văzduhului și îngroziți avizară pompierii, cari au și venit la fața locului, dar teama a fost nebazată, că trăsnetul nu a incendiat.

Conte italian, falsificător de bani. Comisarul de poliție Ivacicovici din Orșova a deținut în 9 August pe responsabilitatea sa pe vestitul poet, contele italian Schavaliere Spiridon Cavada pe bordul unui vapor dunărean, punându-l în arest preventiv la poliția de graniță. Fiind interogat în franțuzește și italienește s'a dovedit că poetul și contele Schavaliere Spiridon e falsificător notoric de bani. A umblat prin America unde are întinse legături cu cei mai periculoși și mai vestiți escrochi internaționali, cari îi desfac productul, hârtii de câte 100 dolari. Distinsul conte a instituit mai multe fabrici de bani în Balcan. Vara aceasta a petrecut-o la Băile-Herculane unde atrase atențiunea poliției asupra sa cu risipa necumpătată de bani. În geanta de călătorie au aflat, făcându-i-se perchiziție, mai multe hârtii false de câte o sută de coroane.

Duelul Sternberg-Károlyi. Aferul dintre contele Sternberg și Károlyi s'a sfârșit Duminecă prin duel în Pozsony, căci în Viena i-a urmărit în tot locul poliția.

Condițiunile duelului au fost cele mai grele. S'au ciocnit de trei ori, totdeauna atacând Sternberg cu multă vehemență. La ciocnirile dintâiu a fost ușor rănit Sternberg la frunte și piept. A treia oară însă contele Károlyi a fost grav rănit la ureche, încât pe baza acestei lovituri a trebuit sistat duelul. Conții nu s'au împăcat, ba Sternberg s'a depătat fără a-și lua adio măcar dela martori.

Curs pentru stupărit. Ministrul reg. ung. de agricultură organizează începând cu 15 Oct. n. un curs de doi ani de stupărit la stupina statului din Gödöllö pentru tineri economi, cari au implinit 16 ani ai etății și n'au trecut de 35 ani. Petițiile înzestrate cu timbră de 1 cor. sunt a-se asterne ministrului de agricultură până la finele lunii Septembrie. Amănunte se pot afla la inspectoratul reg. ung. școlar din Brașov, strada Sf. Ioan nr. 25.

Dela frați.

Marele foc din Iași. Vineri dimineață un puternic incendiu a izbucnit la magazia școlii de arte și meserii din Iași.

Focul a izbucnit printr-o explozie a unui butoi cu benzină. Cum s'a produs această explozie nu s'a putut stabili încă. Se crede că focul a provenit dela niște călți peste cari cineva a aruncat o țigare aprinsă.

În magazinele incendiate se găsea o mare cantitate de benzină, uleiuri și alte materii inflamabile. În vecinătatea lor se afla o altă magazie în care se găsesc mărfuri comandate, în valoare de vre-o 30 de mii de lei.

În momentul când s'a produs explozia, se aflau în magazie, d. Nicolau, magaziner și patru elevi ai școlii. Toți aceștia au fost grav răniți.

Au mai fost răniți alți vre-o doi-trei elevi, cari au vrut să vie în ajutorul celor dintâi.

Victimele au fost transportate la spitalul Sf. Spiridon.

Pagubele sunt mari.

Societatea corală română „Carmen“ din București, care urma să plece la 15 August în Italia, spre a lua parte la expoziția din Roma și să viziteze orașele mai importante din Italia, a contramandat această excursiune, fiind avizată de serviciul sanitar de mersul progresiv al holerei atât în acest Stat cât și în drumul ce l'ar fi parcurs societatea.

Membrii din provincie nu se vor mai aduna deci la București, la 1 August, după cum se hotărâse.

Plecarea familiei princiare la Sigmaringen. Din Sinaia vine știrea, că Joi seara familia princiară a plecat la Sigmaringen.

Dela Sinaia, principesa Maria însoțită de d-șoara Mavrody, fca d-nei Mavrody doamna de onoare, care o va însoți și în călătorie mai de-

parte, de d. Maiorescu, ministru ad-interim și d. Nenițescu ministrul industriei, au plecat în automobile până la Predeal unde vor aștepta sosirea trenului de Arad cu vagonul regal în care au plecat din gara Sinaia micii prinți.

Dela Predeal, familia princiară întrunită va călători în același vagon ce va transita cu trenul de legătură până la München. După câteva zile de oprire în München. După câteva zile de oprire în München și Taegernsee se vor stabili în Sigmaringen unde va veni și prințul Ferdinand pentru a sta mai mult timp.

Africa în Lugoj. „Drapelul” scrie: Nu te speria iubite cetitor, că nu vorbim de călduri tropicale. Trece canicula, mai câteva zile și începem să ne văităm de frig. E vorba numai de un scandal care l-a provocat o caravană din Africa oprindu-se pe 2 zile în Lugoj să-și arate producțiunile. Poporul a arătat un deosebit interes, adunându-se ca la adunările populare. Nici vorbă, și-au făcut harapii reclamă preumblându-se ziua întreagă pe stradă, așa că Joi seara publicul a inundat grădina otelului „Concordia”. Poliția nu a mai putut face ordine. Ceice au plătit numai loc de stat s'au suit pe coperișul saletului, și pe mese și scaune ocupând și locurile plătite bine ale inteligenței din loc. A fost mare gălăgie și adevărat dezastru în mobilierul din grădina. Ne așteptam barem la niște producțiuni interesante. Când colo nimica toată. Din punct de vedere etnografic încă nu s'a rentat. Am văzut câteva tipuri de negrii văxuiți din Sudan (?) și vre-o doi arabi. Așa ne-am plictisit până la orele 11 și jum., când apoi fluerăturile și protestările au pus capăt comediei. Ce nu-ți face reclama!

Nenorocirea din comuna Mărășești. Marți, la orele 10 dimineața, o groaznică nenorocire s'a întâmplat în comuna Mărășești lângă pădurea „Alunul”, în următoarele împrejurări:

Societatea forestieră „Carpații” din Mărășești avea angajată pădurea „Alunul” pentru exportarea butucilor. Marți dimineața, ca de obicei, se încărcau vagoanele. Cele încărcate au fost puse în mișcare, fără însă a se controla mai înainte frânele respective.

La o curbă care trebuia să fie ocolită, vagoanele cu locomotiva veniau în goană nebună din deal. Frânarul, crezând că va putea micșora viteza, a încercat a manevra cu frâna, când, spre groaza lui, constată că e deteriorată. Dădu semnalele de alarmă, însă fără nici un rezultat. La un moment dat, locomotiva iese din șine, căzând pe răpă, și după ea toate vagoanele. Fochistul și mașinistul au fost găsiți morți sub dărâmurile locomotivei care era complet sfărâmată.

Alți patru frânari au fost găsiți sub dărâmături grav răniți.

Una din victime a fost transportat de grabă

la București cu primul tren. De aci societatea de salvare l'a transportat la spitalul Colțea, unde victima a fost internată în serviciul dlui dr. Nicu Athanasescu.

Fiind avizat medical, acesta sosi la spital, unde putu constata fractura completă a piciorului stâng, luxația piciorului drept și grave contuziuni pe corp și la cap.

D. dr. Nicu Athanasescu a precedat la reducerea luxației, dând în același timp primele ajutoare victimei.

Starea victimei e extrem de gravă. Ceialaltă răniți, fiind și ei foarte grav, vor fi aduși la București.

Autoritățile respective fiind avizate, s'a deschis o anchetă.

Din stăinătate.

Serbare socolistă în Agram. Incepând de Sâmbătă s'au pornit Slavii din țările locuite de ei spre Agram, unde vor avea loc zilele acestea serbări grandioase. Din Praga, Belgrad, Galiția și Bosnia au sosit deputațiuni uriașe, cari au fost primite de o mulțime imensă la gara din Agram. Deputațiunile au fost salutate mai întâiu de soția primarului din Agram în numele damelor, iar apoi prezidentul societății croate dr. Car, căruia i-a răspuns staroste dr. Schreiner. Intrarea în oraș s'a făcut într'o ordine exemplară și calea pe unde au purces deputațiunile, a fost așternută cu flori. Din ferestrele caselor se aruncau asemenea flori asupra oaspeților între sunetele muzicii, care cânta imnul slavon. Număroșii oaspeți au fost plasați în palatul școalelor medii, care a fost străformat într'o adevărată cazarmă.

Mai impozant însă a fost grupul dalmatin, care a numărat doar 800 membrii cu muzica în frunte. Seara a fost un concert, la care au debutat toate reuniunile de cântări sosite la serbări. La banchet s'au rostit număroase toast, în cari s'a accentuat solidaritatea tuturor Slavilor, abuziunile politice au fost însă evitate.

Omul ca fiara. O femeie își lăsase partea ei unei surori măritate, cu condiția, ca aceasta să o hrănească și îngrijească. Invoiala aceasta o făcuseră ele înainte cu 16 ani. Dăunazi, judecătorul capătă o scrisoare anonimă, în care i-se vestește, că o femeie e ținută mai rău ca un animal la sora și cumnatul ei, soții Katzenmeier în Oetting (Germania de mijloc). Se face numai decât cercetare și se găsește într'adevăr biata femeie legată într'o ladă, care se găsea într'o gaură întunecoasă, unde nu răzbătuse rază de soare. Ne putem închipui ce murdărie și ce duboare era acolo! Mâncarea i-o dau pe o gaură făcută în ușa, care n'a fost deschisă timp de 16 ani! Când au aflat oamenii din orașel despre grozăveniile acestea, au vrut să rupă în bucăți pe soții crimi-

nali, așa, că poliția numai cu greu i-a putut scăpa de furia poporului, ducându-i în închisoare.

Alergările dela Vichy. La alergările dela Vichy, „Dor” al d-lui Mișu Marghiloman a câștigat cursa „Grand Prix de Vichy” eșind cel dintâi și bătând pe „Brou”, „Tripotte”, „Marsa” și alți șapte cai.

„Dor” a fost în frunte dela început și și-a păstrat poziția până la potoul de sosire.

Distanța parcursă a fost de 2600 metri. „Dor” a câștigat 100 mii lei.

Cu această ocazie „Excelsior” publică o fotografie a d-lui Mișu Marghiloman și a jockeyului său Nash-Urner.

Congresul internațional esperantist. În zilele de 7-14 August a. e. se va ținea în Anvers al 7-lea congres internațional esperantist sub patronajul regelui Albert al Belgiei.

Până acum s'au înscris vre-o 2000 esperanți din toată lumea reprezentând aproape 30 națiuni. Dintre aceștia sunt peste 500 Englezi, 200 Francezi, 100 Germani, etc.

Intre națiuni figurează chinezi, japonezi și Australieni.

La Dresda, unde în prezent este cea mai mare expoziție de igienă, va avea loc în zilele 3, 4 și 5 August o conferință preliminară a congresului internațional esperantist în care vor participa toți delegații esperantiști din Europa orientală.

În ziua de 6 August, delegații vor pleca cu un tren special din Dresda spre Anvers unde la 7 August va avea loc deschiderea congresului internațional.

Din România va participa o delegație de esperantiști ai societății esperantiste române, în frunte cu d. avocat Al. Pr. Teodorescu, vice-președinte al societății. Delegații români vor pleca din București Duminică 31 Iulie c., orele 7.35 dimineața.

Greva din Loudra. La cazarma Wolwich a lipsit hrana Joi dimineața. Soldații nu au putut căpăta supa decât pe la prânz.

S'au trimis la docuri camioane însoțite de soldați pentru a aduce strictul necesar pentru hrana trupelor.

Conservele de carne cari se consumă în foarte mare cantitate în capitală lipsesc cu desăvârșire de pe piață.

Fructele și legumele vin numai dela sud cu trenul, însă în cantități insuficiente. Vizitii camioanelor din gara de Nord au încetat lucrul.

În docuri se află 100.000 tone de fructe.

De ieri o mare parte din omnibusele-automobile au încetat comunicația din cauza lipsei de benzină. Intre greviști și autorități au loc dese ciocniri.

Libertatea muncii nu mai poate fi asigurată

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(28)

— Urmare. —

Aceste stânci nu poartă aur, aceste părae nu mărgăritare, abia patru luni dau turmelor noastre nutremânt sărăcăcios, cealaltă vreme este a brumei, a zăpezii și a gheții. Ce vreți? Să ne furați biata pomană, ce ne trimite atât de în silă ceriul? Îndărât! și un pas să nu mai faceți pe pământul nostru, mă jur pe unul D-zeu, că până a nu asfinți soarele vă veți coborî în iadul cel mai de jos. Dela inimici nu cerem, dar nici nu dăm grație. Dacă însă zăpada munților v'a obosit spuneți. Noi suntem creștini și cunoaștem îndurarea. În bordeiele noastre veți găsi odihnă, lapte și brânză, depune-ți însă mai întâiu armele. Măine le veți lua în primire întocmai cum le-ați predat. Pe urmă vă veți putea întoarce întrămați la Ursern. Eu vă garantez. Gura mea e gura poporului.

Flavian interpretă vorbele solului rhatic nu numai fidel, ci încă cu însuflețire adevărată. Comandantul francez însă zise răsând tare: Cine ar fi presupus în mamutul acesta atâta rafinărie diplomatică! Răspunșele scurt și cuprinzător cetă-

țene Prevost. Noi preferim să continuăm discuția mai bucuroși în odaia caldă lângă paharele cu vin, decât în zăpadă să ne răcească picioarele. Suntem amici buni ai Granbündenezilor, am păzi rânduiala bună și nu vrem decât să trecem neîmpiedecați mai departe. Francezul însă nu dă arma din mână, poate îi vor smulge-o din ea țapănă. Cine ni se împotrivesc, ca să ne oprească, va fi omorît. Basta!

— Ce, să treacă mai departe? — zise solul înțelegând senzul răspunsului și vocea sa trecu în muget surd, ca a unui taur întăritat. Pe osămintele sfântului Placidus! Apucă din bună vreme calea către casă ereticule, căci de nu, aici îți lași oasele tu și banda ta de tâlhari să le nălbească zăpada și soarele. Vor avea din ce tăia năsturi hoții și cerșitorii pe seama întregii Francii.

Vorbele lui răsunară bubind atât de puternic, încât fură auzite până de departe de eetele războinicilor, iar ochii trimiteau priviri tăioase de sub sprâncenele cărunte. Generalul îl pricepu fără să mai fie nevoie să mai interpreteze Flavian amenințarea.

— Nici un moment să nu mai perdem cu Behemotul, — zise Loison căpitanului de vânători. — Spune-i înc'odată scurt: dacă voi fi împiedecat să-mi urmez în pace calea, mi-o voi deschide cu foc și cu sabie! Și zicând acestea întoarse deputațiunii spatele și veni iarăș la trupe, cari conform ordinilor lui se transformau în tirailori.

— La lucru cu voe bună deci! Se începe vânătoarea de lupi! Ia te uită sus în aer, șoimul

a mirosit deja prada! — zbiră oratorul poporului și trăsurile feței sale exprimau mulțumire cu începutul afacerii crunte. Ian spune-mi tu însă cine ești? — îl agrăi dânsul pe interpretul de până aci. Ce faci tu în tabăra ereticului?

— Sunt din Engadin și Bündenez ca și d-ta. Ai văzut dealtfel însuși, ce treabă am acolo — răspunse Flavian.

— Așa dară servești cu gura? — adăuș cela. Semenii tăi au voe să-și exercite liberi meșeria. N'ai vrea să-ți servești mai bine patria?

— O servesc aici cu sfaturi bune, — zise căpitanul.

— Ia lasă-mă în pace cu astfel de vorbe, — îl întrerupe sec solul. Acuma-i vremea faptelor. Îștergemi-te tu flăcăule, cât poți mai curând dintre ei și sări dincoaci la ai noștri, dacă nu vrei să le împărtășești și tu soarta. Laudat fie Isus Christos!

Și luându-și soții de braț se coborî alături cu ei, se coborî cu pași lângi în vale.

Lupta.

Intr'aceastea Loison dăduse deja ordinul pentru plecarea. Avantgarda se desfășură într'o singură linie lungă de tiralezi. De dindărăt sunau tobele Soldații înaintau prin negura deasă, care învăluia în tul, în rânduri strânse, tăcuți și serioși cu priviri ațintite când asupra pământului acoperit cu un strat gros de zăpadă, când înaintea lor, spre a zăr

Guvernul a chemat la Londra 10.000 infanteriști și cavalerie înarmați cu cartușe de război.

O parte din trupe au sosit la Londra cu trenuri speciale.

În public domnește o agitație foarte mare.

La Londra unde se consumă în acest timp zilnic 1000 de tone, ghiata lipsește acum cu desăvârșire.

Între greviști agitația e foarte puternică.

În fața acestei greve monstre chiar controversele constituționale au trecut în planul al doilea.

Garnizoana din Colchester a primit ordinul de a fi gata să plece spre Londra. 10.000 de oameni din Aldershot sunt de asemenea gata să plece.

Trupele și poliția supraveghează calea ferată pentru a îndepărta pe ori cine ar voi să ia seamă la pregătirile ce se fac.

Camera comunelor răspunzând unei interpeleări cu privire la grevă, șeful general al oficiului poștelor declară că guvernul a luat toate măsurile spre a asigura în orice caz aprovizionarea Londrei.

De și greva căruțașilor s'a sfârșit, efectul ei se observă încă. Fabricile din cartierul Bermondsey șomează iar populațiunea suferă de foame.

Amănunte asupra asasinării regelui Alexandru Obrenovic. Ziarul „Pravda” din Belgrad, anunță în ultimul său număr că unul din aceia cari au luat parte la regicidul din 1903, își va publica în August memoriile cuprinzând amănunte senzaționale asupra cauzelor conjurației și urmările ei.

Aceste memorii vor clarifica și chestia, dacă regele Petru a avut sau nu cunoștință de complot.

Procesul pentru moștenirea regelui Leopold. Din Bruxel se afirmă, că în cazul când principesa Luisa va pierde procesul cu statul belgian, principesa Lonyay, va accepta propunerea guvernului de a renunța la orice drepturi primind în schimb o despăgubire de 3—4 milioane.

Cu chipul acesta va rămâne statului 50 de milioane din moștenirea regelui Leopold.

Principesa Lonyay are intențiunea de a-și cumpăra un castel în Belgia pentru a putea petrece în fiecare an cât-va timp în patrie.

Un sat elvețian în flăcări. Din Zürich se anunță, că marele sat Monte Bréob de Lacarno se află în flăcări.

Localitatea, în care se află actualmente numeroși vizitatori se află în mare pericol din cauza lipsei de apă. Pagubele sunt enorme.

Holera la Roma. De câteva zile a izbucnit holera și la Roma. Știrea izbucnirii epidemiei se ține în secret pentru a nu se neliniști populația. Sau prezentat până acum mai multe cazuri între cari unul mortal.

Incendiul din Londra. Între pasagerii descinși la hotelul Carlton din Londra în momentul

isbucnirii incendiului se aflau fostul secretar de stat Derubury și celebrul Edison. Intregul lor bagaj a căzut pradă flăcărilor. Pagubele se ridică la un milion.

Sub ruinele etajului al șaselea a fost găsit cadavrul artistului american Finng.

Focul a fost localizat la orele 8 și jumătate, dar stingerea completă a durat până dimineața.

Mercuri seara a fost aci o mare neliniște din cauza incendiului hotelului Carlton; cele trei etaje de sus erau în flăcări; mai multe persoane au fost salvate prin ferestre.

La un moment dat, flagelul întinzându-se a amenințat „Teatrul Majestății Sale”. Acoperișul hotelului a fost complet distrus. Fostul secretar de stat d. Derubury și-a pierdut toț bagajul.

Demascarea unui eseroc. La o bancă din Utrech a apărut zilele acestea un francez care voia să facă un împrumut pe efecte. Banca era gata să încheie afacerea pentru că hărțile păreau bune. S'a stabilit însă că efectele erau furate și cșite din curs.

Când francezul se prezintă pentru a dona oară el fu areștat. El declară că se numește Dubois.

S'a stabilit că este capul unei societăți de spărgători cari a operaț numeroase furtuni la Paris.

Adevăratul său nume este Aorst.

Memoriul Albanezilor mohamedani. Din Constantinopol se anunță, că clubul albanezilor mohamedani a înmănat marelui vizir un Memoriu în care se plânge de concesiunile acordate malisorilor și în același timp cere întinderea concesiunilor și albanezilor mohamedani.

Luni după amiază, consiliul de miniștri a deliberat asupra memoriului albanezilor. S'au arătat divergențe în sânul cabinetului.

Câteva cercuri deturci bine informate asigură că, în urma atitudinii Albanezilor mohamedani, situația cabinetului e zdruncinată. Actualul ministru al externelor poate fi chiar de acum desemnat ca ambasador la Roma sau Paris. Se asigură că în curând cabinetul actual va fi remaniat și că marele vizir va fi Said Pașa, președintele Senatului.

Cercurile inițiate pretind că cabinetul Said ar fi transitoriu; ar avea să dizolve Camera și să facă alegeri noi; atunci s'ar alcătui un cabinet exclusiv tinăr-turc.

Știrea ziarelor, după care consiliul de miniștri ar fi hotărât să scadă impozitul pe oi în ținuturile Albaniei e neadeverată: consiliul de miniștrii a respins memoriul clubului albanez.

Moartea unui contabil devenit celebru. Ziarele din New-York publică lungi necroloage contabilului Zaidlaw care a întetat Mercur din viață.

Zaidlaw a devenit celebru prin procesul cu miliardarul Russel căruia i-a cerut despăgubiri pentru că bomba aruncată de un anarhist asupra lui l'a nimerit pe dânsul, făcându-l suferind.

Tribunalul a condamnat pe patronul miliardar la 200.000 lei despăgubiri. Instanțele supe-

rioare au anulat însă sentința și Zaidlaw care nu a căpătat nici un ban, a murit acum după doi ani de suferință lăsându-și familia în cea mai neagră mizerie.

Călătoria balonului „Schwaben”. Din Frankfurt se anunță, că balonul (tip Zeppelin) „Schwaben”, care a făcut o ascensiune Vineri dimineața la orele 6 jumătate, cu trei pasageri a avut de luptat cu vânturi puternice. La orele 9 balonul a fost văzut la Darmstad și a trecut deasupra orașului.

La orele 10 a trecut peste câmpul de aviațiune din Kronberg și s'a întors la Frankfurt, unde a scoborât la orele 11, reluându-și apoi zborul spre Wiesbaden.

La orele 11 și 55 a fost văzut la Magenzo. Împăratul Wilhelm a urmărit zborul balonului de pe balconul vilei palatului mare ducal.

După o lungă călătorie balonul a descins fără incident la Baden-Baden.

Speranțele ex-regelui Manuel. Ex-regele Manuel a adresat o circulară slujbașilor particulari ai defunctei Maria Pia, îndemnându-i să-i păstreze fidelitatea, deoarece în curând va recupa tronul.

Diverse.

Schakespeare în... Tokio. Pare-că un vânt rău a început să sufle de câțva timp asupra gloriei lui Shakespeare.

Câțiva erudiți s'au încercat să-i conteste paternitatea operelor.

Dar în alte părți caută să-l mutilize. Lucrul acesta se petrece în Japonia.

De curând s'a jucat *Hamlet* în Tokio.

Faptul n'ar avea nimic extraordinar, dacă jurnalele, făcând dări de seamă de succesul reprezentăției, n'ar fi descris și costumele artistului, ce juca rolul lui Hamlet.

În actul întâiu a apărut în costum de soirée — costum de soirée modernă, bineînțeles — având pe cap un cilindru.

În actul al doilea veni c'un costum de ciclist, cu colțuni scoțieni.

În al treilea reveni în frac, cu floare în piept.

Și în sfârșit în actul al patrulea și al cincilea, Hamlet se prezintă pe scenă în costum de student dela Universitatea din Tokio.

Japonezii, după cum se știe, au o deosebită aplecare pentru lucrurile bizare și schimonosite; dar ni-se pare că, aici, au dus prea departe spiritul de caricatură.

„Mișcarea”.

POȘTA REDACȚIEI

Oravițanu. Despre chestia asta am publicat deja două articole. Cel trimis deci nu se poate publica.

Redactor responsabil: **Atanasie Hălmăgian.**

Loison dădu ordin aspru să nu se dea nici o singură salvă, până nu vor fi atacați de miliția inimică. Nimenea nu știa unde se află aceasta, când decodată ciata pătrunsă de razele soarelui se risipi lăsând să se vadă un platou destul de întins, în fund satul Disentis, iar deasupra acestuia, clădirile albe, mari ale claustrului.

Abia avu atâta vreme Loison să se orienteze în ținutul acesta necunoscut, căci dinspre sat înaintau zbierând în sunetul tobelor și al fanfarelor pâlcurile puternice ale miliției apropiindu-se până în bătaia puștii. Câteva salve răsunară în dreapta și în stânga întinzându-se din ce în ce. Nu trecu mult și se amestecă și Austriacul cu salvele pârâitoare ale uneia din companiile sale ținând isonul miliției. Francezii răspunseră atacului cu fulgerile omorătoare ale puștilor lor. Focul puștilor se mai urmă câtva timp, apoi generalul dete poruncă de salt. Cu baionetele la pușcă deteră navală șirurile luptătorilor săi în roiriile de țărani, cari se străgeau luptându-se cu încăpățănare spre Disentis. Francezii înaintau irezistibil împingându-i spre sat, când ciata îi învălui pentru a doua oară în bezna. Lupta luă o întorsătură sângeroasă. Unde se vedea scăpărând focul roșiatic al vreunei puști într-acolo se îndreptau gloanțele. În dosul zidului scund din cimitir se adăposteau ca într'o redută

cei mai buni trăgaci Bëndenezi, răspândind de aici moarte și schilodire. Francezii strămtorați și neștiind în care direcțiune să apuce, se retraseră din sat spre a aduce afară iarăș rânduiala în șirurile lor sparte. În acest moment se aud strigăte de luptă și salve dela amândouă aripile armiei franceze. Conducătorul Bëndenezilor Anton de Castelberg, un ofițer iscusit, expert și cunoscut cu locul, încunjură, — folosindu-se de bezna pricinuită de ciată, — poziția Francezilor și postă în spatele acestora mai multe divizii de miliție. Nu mai era timp de pierdut pentru vitejii din semi brigada a șaptezeci și șasea. Ei se retraseră cu repeziune spre pădurea dela Segnes, unde restabiliră cu o îndemănare și o iuțime de nedescris ordinea în șirurile lor sparte.

Cetele înarmate ale țărănilor furioși îi urmăriau însă ca o oaste de năluci prin negura deasă, spre a reîncepe cu violență și mai mare lupta.

O groază panică se înstăpâni pe rândurile republicanilor francezi dedați cu victorii. Ținuți cu anevoiță de căpetenii laolaltă începură retragerea pe coaste în sus, de unde mai nainte abia se coboriseră. După un urcuș de o durată destul de lungă, văzându-se deasupra oceanului sur de negură, care se lăsă greu până departe peste văi, le opriră.

Insoțit numai de câțive ofițeri, ajunse și Loison găfâind și injurând sus. El trimise numai decât ordine jos pentru ocuparea de poziții noi. Când se întoarse, se lovi de Prevost, pe care-l perduseră păzitorii săi în zăpăceala și tumultul luptei.

— E-ta ești încă aici prevost?, — îi se adresă dânsul bătându-l prietenește pe umeri. Bravo! Te-aș fi crezut mai degrabă într'alt loc. Rămâi pe lângă mine! Vreau să-i așteptat aici la lumină pe țărani. Ah! afurisita cea de ceată colo jos! Ești ca într'un sac. Prevost, d-ta ești liber iarăș! Văd acum, că sfatul d-tale a fost al unui om de bine, însă nu tocmai la loc.

— Generale, — întimpină tânărul bărbat, — eu am vorbit cum mi-a dictat datoria. Oricare ar fi însă sfârșitul încăerării, dă-mi voce se-mi primesc iarăș pușca sau cel mai puțin o sabie, ca să-mi apăr pelea. D-ta nu ai lipsă aici — când dușmanul e de trei-patru ori mai tare decât noi, — la nici un caz de un spectator nepăsător.

— Să fie chiar de zece ori mai tare, vreau să străbatem, — zise Loison. Prevost, cele două companii din ariergardă de sus, se vie numai decât jos și să se alătore la celelalte trupe. Pleacă! Comunică-le numai decât ordinul!

(Va urma.)

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileră exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-in.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

SCHUSTER HANS

hărăgar și instalator.

Szászváros, (Orăștie), Korház utca.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cogneac, licher, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazin. Tot felul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. — Vase de aramă roșie pentru hoteluri, birturi și case private. ::

Primește montarea și repararea odăilor de scaldă, apeductelor și fântanelor artificiale, pe lângă prețuri moderate. — Comandele se execută prompt.

Publicațiune!

Prețuri fine! — Serviciu prompt!

Avem onoare a aduce la cunoștința Onor. public, că am deschis pe strada *Forray* în palatul contelui *Hunyady* prăvălie de

manufactură,

modă și

pânză.

Avem magazin bogat, și cu gust, stofe de lână și mătase, batist și zefir, creton, stofe petru căptușeală, panglici etc.

Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

Mare asortiment în cârpe.

Aviz.

Agentura principală pentru Arad și jur a societății de asigurare

„The Standard“

și-a transpus biroul în strada Deák-Ferenț Nr. 36.

Telefon Nr. 850.

Anastasiu Demian
Coloman Rolko. —

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, ese ută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot serie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinele vor
funcționa regulat. Curs permanent pentru
stenografie și contabilitate la mașină. Mare
magazin de aparținente de prima calitate.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
ficii, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutăți, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și
se reparază cu pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte

recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat.

Telefon 438.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Conzultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Moesonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abzi cere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Dacă ești om cruțător de banii tăi

atunci înainte de ce îți vei fi comandat sau voiești să-ți târğuești ghetete

cercetează cu toată încrederea marele magazin al

„Asociației călțunarilor din Arad”

Piața Libertății numărul 14.

Se află cele mai moderne și trainice ghetete pentru dame și domni, cu prețuri moderate.

Director: IUSTIN OLARIU.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.